

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: v upravnistvu prejemam:

celo leto K 24—	celo leto K 22—
pol leta 12—	pol leta 11—
četrt leta 6—	četrt leta 5:50
na mesec 2—	na mesec 1:90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflcove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 31.

Izhaja vsak dan zvečer izveniš nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna peti vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravnistvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	K 25—	celo leto K 28—
pol leta 13—		za Ameriko in vse druge dežele:
četrt leta 6:50		celo leto K 30—
na mesec 2:30		

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravnistvo: Knaflcove ulice 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Javni shod v Idriji.

Minolo soboto ob 8. uri zvečer se je vršil v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji javen shod s sledečim vsprejemom: Idrijske občinske zadeve ter ustanovitve 3. šol. nadzornika na Kranjskem. Shod je bil v kljub skrajno slabemu vremenu dobro obiskan.

K prvi točki je referiral not. kandidat Fr. Tavzes, ki je izvajal nekako sledeče: Ko je c. kr. deželna vlada na predlog deželnega odbora razpustila naš občinski odbor, je imela za ta svoj ukrep vsaj navidezno pravno podlago; kajti opirala se je na § 99. obč. reda, ki pravi, da pol. deželna oblast občinski zastop lahko razpusti. Seveda po našem skromnem mnenju razpust občinskega zbora ne sme biti nekako univerzalno zdravilo, ki bi ga smela deželna vlada uporabljati za vsako priložnost. Kakor rabijo n. pr. Hoffmannove kapljice za vsako slabost. Po našem mnenju bi smel razpust slediti še le tedaj, če bi sicer ne bilo izhoda in zamotanega položaja in če bi renitentni občinski odbor delal v škodo prebivalstva, ki ga zastopa. Ako si je pa občinski odbor v svesti svojih z izvolitvijo prevzetih dolžnosti, ako je njegovo delovanje posvečeno ljudskemu blagru, tedaj je prokleta dolžnost deželnega odbora in deželne vlade, da ga pri tem delovanju vsaj ne ovirata, če ga že nečisto podpirati. Vsled tega smo razpust občinskega odbora vzeli s protestom na znanje. Ta naš protest je bil tem bolj utemeljen, ker je deželna vlada proti vsem običajem in v kljub opozoritvam od naših zastopnikov vzela gerenta iz tiste stranke, ki je bila zastopana v občinskem zastopu samo po virilistih in ki ima proti sebi gotovo nad tri četrtine idrijskega prebivalstva. Naravnost za udarec v obraz smo smatrali, ko je bil po navetu Oswaldovega prijatelja dr. Lampeta vpokojeni davčni kontrolor Zazula postavljen za gerenta. V tem imenovanju smo videli prvo kazeno od strani klerikalnih močev, ker je dekan Arko propadel pri deželno-zbornih volitvah. Sprva nam ni hotelo iti v glavo, kako je mogla deželna vlada za svojega zaupnika postaviti moža, ki spada ali na zavod za živčne bolezni, ali pa na zatožno klop. Kajti če je gerent Zazula pri svojih najbližjih letih, pri svoji naravnosti človečiji zunanosti nesposoben za delo v davčni službi — in to je moral dokazati z zdravniškimi spričevili —, potem je neumevno, kako se mu more zaupati uprava tako velike občine, kot je idrijska; saj se je vendar vsak dan batil, da se mu bolezni povrne in napravi občini bogve kakšno škodo. Ako pa je mož zdrav, potem se moramo še bolj čuditi, zakaj ga vlada ne pokliče nazaj v službo in zakaj ga ne kaznuje zaradi simulacije, s katero pehari državo z nezasuženo pokojnino. No, tudi Zazulovo imenovanje bomo skoraj preboleli, ker je deželna vlada v dekretu, s katerim je razpustila občinski odbor, določila, da se bodo nove občinske volitve vršile v postavnem roku, to je, da se bodo razglasile zadnji čas v 6 tednih. Mi se še danes zanašamo, da se bode deželna vlada držala zakonitega roka, tembolj, ker je tudi deželnovladni svetnik Kremsšek o tem zagotavljal našega poslanca Gangla, vendar sem jaz za svoje osebo prepričan, da pripravljajo klerikalci tako lumparijo pri teh volitvah. Kajti vsa znamenja kažejo, da gerent Zazula na tem mestu ni zastopnik deželne vlade, ni zaščitnik zakonov, ampak čisto navaden eksponent in ponižen sluga kateheta Oswalda. Njegovo postopanje v občinski hiši je tako pristransko, nezakonito in tako prikriveno v korist klerikalcev, da si ti ne morejo želeči boljšega izpolnjevalca svojih zahtev. Naj navedem samo dva

slučaja, v katerih se je gerent poseben izkazal kot takega. V proračunu, ki ga je sestavil gerent, zamenja isčete postavke za kulturne potrebe našega mesta, zamenja isčete večje vsote za popravila ali prezidavo mestne hiše št. 509. Jaz sem sicer prepričan, da sme gerent sestaviti kvečjemu provizioren proračun in da mora biti prihodnjemu občinskemu odboru na prosto dano, da ta proračun odobri ali spremeni, vendar je pri današnjih abnormnih razmerah vse mogoče, da bode ostalo pri tem proračunu. V tem slučaju je napravil gerent občini veliko škodo, da ni poslušal svojih naprednih svetovalec in ni stavil v proračun večje vsote za rešitev vprašanja občinske hiše št. 509. Znano vam je namreč, da ima »Narodna čitalnica« pismeno pravoveljavno pogodbo, vsled katere ji pristojna najemna pravica za še najmanj dvajset let. »Narodna čitalnica« se je lansko leto radovalno izjavila, da pod gotovimi pogoji odstopi od teh svojih pravic, ako se bode navedeno poslopje tako prezidalo, da bode služilo kulturnim potrebam vsega prebivalstva. Ker pa občina teh pogojev ni izpolnila, bode seveda »Narodna čitalnica« prisiljena nastopiti tožbo pot. Tako bo trpela občina poleg škode, ki se ji godi s tem, da se pušča poslopje v tako zanemarjenem stanju, še prav nepotrebne in znatne pravne stroške. Morala pa bode seveda poslopje prezidati po načrtih ali pa postaviti v stari stan. Drugo pristranost je pokazal gerent pri postopanju za občinske volitve. Zakaj je bil volilni imenik razporejen šele 12. grudnia l. l., kakaj ne prej, saj je vendar zakon dobo šest tednov določil le kot skrajno mejo, do katere sme trajati gerentstvo. Ugovarjal bode morda kdo, da je gerent ta čas porabil za saniranje gnilega občinskega gospodarstva, da je torej potreboval ravno šest tednov, predno je spravil v red zavoženo gospodarstvo v idrijski občinski upravi. Kdor tako misli, temu priporočam, naj čaka na uspehe gerentovega delovanja; ni vrag, da ne bi enkrat izvedeli, kakšne grehe prejšnjih odborov je moral popravljati. Ni dosti, če gerent čepi ves dan v pisarni, vedeti moramo, kaj je v tem času delal, ali je delal za občino, ali pa za klerikalno stranko. Gotovo ni ne bo nihče štel v zlo, če gerentovemu delovanju za občino, kar se tiče ureditve občinskega gospodarstva, ne pripisujem posebne ali boljše rešene nobene važnosti. V ta namen ga klerikalci tudi niso poslavili na to mesto. Njegova edina naloga je marveč ta: med prebivalstvom vzbuditi nezaujanje do prejšnjega naprednega občinskega odbora in z različnimi volilnimi mahinacijami napraviti klerikalcem ugodna tla za občinske volitve. Pri tem načrtu mu je bil na poti občinski tajnik prijatelj Julij Novak. Tega je moral spraviti s poti, pa če bi mu bil vrag imel prinesiti povod za njegovo odstranjenje. In tako je gerent Zazula z veseljem porabil priliko, ko mu je tajnik v časopisju očital mistifikacijo »Notranjčevega« uredništva in falsifikacijo podpisov. Odslovil je tajnika za brevi manu iz mestne službe z dekretom sledeče vsebine: »Z ozirom na napade, katere je Vaše blagorodje doposlalo v dnevnik »Slovenski Narod« v teku meseca decembra, v katerih se uradno delovanje podpisane gerenta na nečuden način sramoti in s tem ne samo gerentu, temveč tudi onim, ki so ga poklicali na čelo idrijske občine, jemlje ugled, se mi zdi primerno vaše blagorodje, sklicevaje se na § 53. in 54. službene pragmatike, določene idrijskim mestnim uslužbenecem, iz mestne službe odsloviti, ker uspešno uradno delovanje pri takih razmerah ni mogoče.« Vsi tisti, ki citate »Slovenski Narod«, bodele potrdili, da o sramotanju gerentovega uradnega delova-

nja v nobenem dopisu ni bilo ne duha ne sluha, da se je torej gerent Zazula v svojem uradnem dekretu prav pobožno zlagal. Da so ti napadi v »Slovenskem Narodu« služili le kot pretveza, mora uvideti vsakdo, kdor prečita tozadevne določbe službene pragmatike. Spoznali bodele to takoj, ko vam preberem ta dva paragrafa. § 53.: Zupan sme takoj ob upeljavi ali pa tudi tekom disciplinarnega postopanja odrediti, da se mestni uradnik ali sluga od urada ali službe odstavi, če se pokaže, da je to z ozirom na službo ali ugled urada potrebno. Odstavljenje bi bilo zlasti odrediti, če bi utegnil slediti disciplinarni preiskavi odpust iz službe. § 54. Dokler traja začasno odstavljenje od urada ali službe, skrbi se uradnik ali slugi njegova plača na dve tretjini in ne more napredovati do nobene višje plačilne vrste. Pač pa pridržajo pravico do užitka dejalnostne doklade ali morebitnega naravnega stanovanja. Če se odstavljenec ne spozna krivim, ali če disciplinarna razsodba pripozna samo disciplinarno kazeno posvarilo, izplačati mu je pridržani del njegove plače. Ta dva paragrafa, na katera se gerent opira v svojem famoznem dekretu, govori-ta torej o odstavljenju ali suspendiranju uslužbencev, ne pa o popolnem odslovljenju. Pogoj za odstavljenje je, da se proti uradniku uvede disciplinarna preiskava. Dokler pa ta preiskava traja, ima uradnik pravico do dveh tretjin plače. Gerent pa je tajnika odslovil ter mu tudi ustavil plačo, disciplinarno preiskave pa ni uvedel. Da ni imel gerent nikake pravice tajnika odsloviti, umeli bodele takoj, ko vam prečitam tudi § 38. službene pragmatike, ki govori o odpustu uradnikov brez disciplinarnega postopanja, čita: »Brez disciplinarnega postopanja je odpustiti: 1. Uradnike in sluga ali nameščence, kateri so radi sodiške obsodbe po določilih kazenskega zakona izgubili urad in službo. 2. One, kateri so bili radi krive krivim spoznani ali radi zapravlivosti pod skrbstvo dejani. Kakor vidite, se v tem slučaju ni zgodilo niti eno niti drugo. Taka je torej ta stvar. Če vse to trezno premislite, morate priti do tega prepričanja, kakor jaz, da se je hotel znebiti gerent tajnika za vsako ceno, ker ni hotel, da bi imel upogled v njegove volilne mahinacije. Gerent se ni pregrešil samo proti določbam službene pragmatike, ampak tudi proti temeljnemu principu avstrijske in vseh kulturnih držav zakonodaje; postavil se je za sodnika v svoji lastni zadevi. Te korajže pa mož ni imel, da bi bil tajnika tožiti pred sodiščem, ako mu je v časopisju jemal čast. Zakaj tega ni storil? Zato, ker je rokopolis, s katerim so bili falsificirani podpisi in mistificirano »Notranjčeve« uredništvo, dobro shranjen in bi se dalo vsak trenutek dokazati, kakaga moža je deželna vlada postavila na čelo občine. Odpusčenje prijatelja Novaka iz občinske službe ima velik moralen pomen, dokazuje nam, kakšna nebesa bi se nam odprla, ako bi klerikalci popolnoma zavladali nad nami, dokazuje nam klerikalno brezobzirnost in brutalnost v vsej nagoti. Ima pa za nas občinarje tudi gospodarski pomen. S tem činom je gerent prizadel občini prav nepotrebne izdatke, kajti tega si naj klerikalci nikar ne mislijo, da bode tajnik kar meni nič tebi nič zapustil svojo stalno službo in si šel v čast biti odslovljen od gerenta s takimi lepimi lastnostmi. Če ne bode ta deželni odbor in deželna vlada razveljavila tega ukrepa in s tem dala tajniku zadoščenje, bode vložil tožbo, koje izid ni dvomljiv. S tem bodo občini narastli pravdni stroški. Občini bode sicer pristojala regresna pravica do gerenta, ali vprašanje je, če se bo moglo pri njem kaj dobiti. Od njegove pokojnine se ne bo moglo kaj vzeti, ker ima baje že druge take prisiljene izdatke, po

strani pa itak nič ne zasluži, kakor je bilo citati v »Slovenec«. Na tak način torej urejuje gerent Zazula občinsko gospodarstvo. Iz njegovega pristranskega, brezobzirnega in nezakonitega postopanja sledi čisto jasno, da ne moremo imeti vanj zaupanja, da bode vodil in izvršil občinske volitve s tisto nepristranostjo, ki jo smemo zahtevati od javnega funkcionarja. V protest proti gerentovemu nasilnemu postopanju moramo vsi podvojiti svojo agitacijo za občinske volitve, tako bomo s sijajno zmago naprednih kandidatov dali gerentu, deželnemu odboru in deželni vladi primeren odgovor za dano nam kľofuto.

Nato se je oglašil k besedi strokovni tajnik A. Kristan iz Ljubljane ter smatral za potrebno, da na shodu, sklicanem proti klerikalnemu nasilju, na največementnejši način napada narodno-napredno stranko, ker se je baje na milost in nemilost izročila klerikalcem. Tudi ta govornik je odločno obsojal nezakonito postopanje gerenta, vendar je bilo jedro njegovega govora svarenje pred ustanovitvijo N. D. O. v Idriji. Izvedel je pri sekretariatu te organizacije v Ljubljani, da tajnik J. Novak snuje v Idriji njeno podružnico. Vsled tega je Kristan v imenu izvrševalnega odbora svoje stranke izjavil, da bode socialna demokracija proti vsakemu takemu poskusu z vso vehemenco nastopila in bode odsej naprej vodila proti liberalcem neizprosen principialni boj. Pri prihodnjih občinskih volitvah, ki se bodo vršile čez tri leta, bode njegova stranka liberalcem diktirala pogoje za skupno nastopanje, če jih liberalci ne bodo sprejeli, gorje njim, kajti socialni demokrati so se naveličali hoditi za liberalce po kostanj v ogenj.

G. Kristanu je odgovarjal prvi govornik, ki je obžaloval, da je imel G. Kristan takšen okus, da je nastopil proti idrijskim naprednjakom, ki so vsaj zadnja leta bili napram socialnim demokratom tako koncilijantni, da se jih zunaj Idrije smatra za socialne demokrate. Zavračal je tudi trditev, da socialni demokrati podpirajo naprednjake, ker je neizpodbita resnica, da imajo od skupnega nastopanja glavno korist socialni demokrati, ki bi brez pomoči naprednjakov v III. razredu ne imeli pobenega zastopnika. Če mislijo socialni demokrati, da so naprednjakom v občinskem odboru neobhodno potrebni, se zelo motijo, kajti mi imamo že itak prvi in drugi razred na svoji strani. Pred tremi leti smo si le radi tega dali oktroirati od socialnih demokratov predloženo listo kandidatov za tretji razred, ker so nam bili ti ljubši, kakor klerikalci. Če torej mislijo socialni demokrati, da morajo liberalci na vsak način se pokoriti njihovim ukazom, je bolje, da to povedo danes, nego jutri, kajti rajše vidimo, da smo si danes odkritosrčni nasprotniki, kakor da se jutri zahrbtno napadamo. Sicer se pa zdi govorniku, ki ne ve ničesar o tem, da bi tajnik Novak ustanavljal podružnico N. D. O. v Idriji, pač sialo spričevalo za socialno - demokracijo svobodoljubnost, ker se boje konkurenčne delavske organizacije, namesto da bi v delu z njo tekmovali v prosep proleterijata. Kako hudo sovražijo socialni demokrati N. D. O. najbolj dokazuje slučaj pogodbe z »Dalmacij«, ki se je ravno zgodil v Trstu, ker je ta družba ravno na zahtevo socialnih demokratov prelomila pogodbo z delavci. Slednjič je govornik še enkrat obžaloval, da je prišlo po njegovi krivdi do takih disonanc ter predlagal sledečo resolucijo:

»Javni shod, ki se je vršil dne 9. t. m. v pivarni pri »Črnem orlu« v Idriji smatra uradno delovanje gerenta Zazula za nezakonito in pristransko ter izjavlja, da dvomi v nepristransko izvedbo občinskih voli-

tev, če bi jih vodil gerent in slednjič zahteva, da deželna vlada v to svrhu imenuje vladnega komisarja. Resolucija je bila soglasno sprejeta.

K drugi točki je referiral sodrug Ivan Stravs in dodatno še sodrug Anton Kristan. Oba govornika sta zastopala pristno mednarodno stališče. Niti z besedico nista omenila, da se je z Belarjevimi imenovanjem zgodila klerikalna Slovenec, ki v drugih kronovinah, kjer so v manjšini ne najdejo pri vladi iste zaslonbe, kakor so jo dobili Nemci pri vladi na Kranjskem. Oba govornika sta videla v tem imenovanju samo politično mešetarjenje s kulturnimi zahtevami in pa slabo gospodarstvo vlade, ki je za nepotrebno službo postavila veliko vsoto v proračun. Posebno sta očitala slovenski državno-zbornski delegaciji, da je ona sama zakrivila to imenovanje, ker je bila prelena, da bi pregledala proračun, ki se je vsakemu poslancu jaskan predložil pred proračunsko debato.

Nato je bila sprejeta tem izvajanjem primerna resolucija.

Protestni shod

v Zagorju na Pivki proti postopanju pri razdelitvi državne podpore.

Zgornja Pivka je vsled vednega odlašanja razdelitve sena po pomožni akciji in pa vsled pristranske razdelitve, tako občutno prizadeta, da je ljudstvo posamezne župane in druge veljake kar javno in vedno napadalo. Občinski odbor v Zagorju je izrekel svoje ogorčenje nad takim postopanjem in sklenilo se je sklicati javni shod, kjer se naj ljudem razjasni vso stvar in krivice razkrinka. Shod se je vršil dne 10. januarja v občinski pisarni. Shoda so se udeležili vsi posestniki iz zagorske občine, iz drugih občin se žal niso mogli udeležiti vsled skrajno slabega vremena. Shod je otvoril sklicatelj g. Al. Domicelj, ki predlaga, da se voli predsednikom župan g. Mat. Fatur, kar se zgodi soglasno; zapisnikarjem se voli g. R. Horvat. Predsednik da besedo g. Alojziju Domicelju, ki je v svojem govoru natančno opisal krivično postopanje pri akciji. Ker želimo, da javnost ravno to krivično, neprevidno in skrajno pristransko postopanje izve, hočemo govor vsaj v glavnih potezah priobčiti.

Govoril je približno takole: Med vsemi okraji, ki so bili prizadeti po suši, je bila najobčutnejše prizadeta Zgornja Pivka in to ne le eno, marveč dve leti zaporedoma. Razen tega je naredila leta 1907. grozno škodo povodenj, — o kaki podpori takrat ni bilo ne duha ne sluha, akoravno se je vložila prošnja. Po pravici rečeno, je zdaj stanje naših posestnikov tako grozno in bedno, da nas mora strah preletavati, ako pomislimo na bodočnost! Se eno tako leto in na tleh smo!! Država je podelila vsled suše prizadetim podporo, ali kakor se vidi, nam ne, vsem drugim, samo mi smo zopet zadnji, oziroma prezrti! Ta podpora bi morala posestnikom pomagati na trdne noge zopet! Vprašanje pa nastane ali je, oziroma bode dosegla akcija isti uspeh, ki bi ga imela? Ne, marveč ravno obratno; ta podpora nam ni podpora, marveč najhujša škoda; ta podpora je zadala nam posestnikom najobčutnejši udarec, katerega posledice čutimo že dolgo in jih bode moč čutili še desetletja! Vsega tega seveda ne bi bilo, ako bi se ravnali po pogovoru: Kdor hitro da, dvakrat da — in ravno tu se je pa dokazalo, da so nas faktorji, ki imajo akcijo v rokah, grozno oškodovali, in to bodisi hote ali nehoté, z materialnega in živinorejskega stališča! Kako grozno je bila Zgornja Pivka (občini Zagorje in Knežak) prizadeta po dveh letih suši, povodnji in črvi in kako nujno je podpora bila

kar najhitreje za razdeliti, razvidi se iz sledečega:

Vsled ujm se je prodalo v Zagorju v l. 1907. 100 glav goveje živine, v letu 1908. pa 106 glav; v Knežaku se je prodalo samo v l. 1908. 200 glav in to brez telet! Se li ni decimiral naša živina? Koliko živine bi se prihranilo, ko bi se podpera o pravem času razdelila! A se ni dovelj! Koliko je posestnikov, ki nimajo že mesec dni niti pera krme na skednjih in bi živali radi prodali ali je ne morejo; kdo bode kupil v tem času živino in celo tako mršavo živino, da se vidi skoro skozi njo; dokaz temu je, da se je iz Knežaka peljalo v zadnji semenj v Divačo šestintrideset glav, a ni se je prodalo niti glave ne! Živina muče v hlevih po krmi, a ljudje jim dajejo vse kar jim pride pod roke (krompirjeve, steljo itd.). Ali je čuđa, če morajo zaklepati skednji tisti, ki so toliko srečni, da imajo še krmo? Revez pride k vsakemu vozu, ki pride v vas, povprašat, ali ni prišel kupec za njegove vole!

Zagorska mlekarica ima na dan celih 40—50 litrov mleka in bode gotovo žrtev suše oziroma pomožne akcije, ako ji ne priskoči država s kakšno podporo na pomoč. Predvsem moramo pa poudarjati, da je glavar g. Schitnik konstatiral, da sti naši dve občini najhujše prizadeti, ter tudi v tej smeri deloval, da dobimo mi prvo seno, ki pride in vso množino, kolikor ga kdo prosi; bodi mu izrečena zahvala! To so gotovo jasni in nepobitni dokazi velikanske potrebe in najnujnejše pomoči, a vse to ni nič pomagalo! Da še več! Županstvo je 19. decembra 1908 brzojavno in 21. decembra 1908 pisмено prosilo deželno vlado hitre odpomoči; toda vse ni nič pomagalo. Deželni vladi, ki ji je bila ta akcija izročena, se niti vredno ni zdelo kaj odgovoriti. To nas žali, to nas žali do dna srca! Hudo žali to človeka davkoplačevalca, a zraven ubogega kraškega trpinca, ki mora davek plačevati, (kakor vsak bogatin), a vidi, kako pristransko se ravna z njim, kako da se izkorišča državna podpora njemu v škodo, ki ga zna dognati v nič. Nočemo, da bi se nam kaj očitalo, dokazati hočemo vse in povedati tudi posledice, ki jih trpimo že zdaj in ki jih bomo trpeli še mnogo let. Trajna in zelo huda posledica je, da se je iz naših dveh občin prodalo v dveh letih čez 400 glav živine. Razen tega se je prodalo skoro vsa teleta v mesnico in to bodisi grdo ali lepo. Goji se le jalova živina! Kdaj in kako pridemo zopet do naše živine? Zdaj smo imeli v naši župniji tri bike; zdaj bodo romali vsi v mesnico! Kje bo zarod? (In potem bode dežela silila občino vsako leto, da si mora omisliti zadostno in predpisano število bikov!) Nadalje: malo živine — malo gnoj! Kje bomo dobili gnoj za naše travnike in njive, ki tako po njem kriče in so ga potrebne kot riba vode? Ali bomo kupovali draga umetna gnojila še celo ko smo jih lani dva vagona zabili v zemljo brez vsakega uspeha in to radi suše? Kje naj jemljemo denar, ali hočemo iti v davkarijo, da bi nam dali vsaj nekaj tistega nazaj kar smo noter znesli? Mlekarica, ki bi morala služiti v povzdigo živinoreje, bode žrtev te »podpore«. Razen tega je pa tudi vsak živinorejec materialno udarjen vsled podpore, kajti vsak bi prodal ugodno svojo živino ob času in priiliki, a zdaj, ko je vsled čakanja na podporo varan, je ne more prodati niti za slep denar; kdo jo bode pa kupil zdaj v tem času! Ako se ne bi vsak zanašal na podporo, šel bi pred mesecem pod Nanos in si kupil krmo po 3 K stari cent, a zdaj bi jo moral plačati po 5 K in še več. Zdaj nima podpore, sam ne more sena tako drago plačati, a ima živino, s katero ne ve kam! To je najhujši udarec, ker naš kmet občuti najhujši, ako pride ob denar! Vprašanje je: **Kdo je kriv ponesrečenja akcije?** V prvi vrsti je kriva deželna vlada! Bil je ravno čas, ko se je hotela laskati S. L. S. in je grozno nepremišljeno oddala vso dobavo (razen Postojne) »Gospodarski zvezi«; edino ona je odgovorna za vse posledice, ker nji se je izročila akcija in ona jo je vodila. Drugi krivci in nič manjši je »Gospodarska zveza«, ki se, je za to dobavo tako grozno potegovala ter seveda iskala pri tem svoje strankarske koristi. Zakaj je ona vse prevzela, ker je morala imeti vendar pred očmi, da tega dela ne bode zamogla zmociti v odločenem času? Seveda je ona oddala raznim senenim trgovcem dobavo ali odgovorni napram nam niso oni; oni pa tudi ne morejo stresti toliko 100 vagonov sena iz rokava. Skrajno neumno in nerodno je pa sploh vse postopanje pri akciji, kajti nam, ki smo sena bolj potrebni kot vsi drugi, jemljejo seno izpred nosa ter ga vozijo na Dolenjsko in Štajersko. V Hraščah, to je eno uro oddaljeno od nas, naklada seneni trgovci za »Gospodarsko zvezo« seno ter ga pošilja na Dolenjsko, a v naše kraje ga pošilja ista »zveza« iz

Nemčije, Galicije in Laškega. Vožnja se plača iz podpore; koliko tisočev se vrže tukaj proč? Koliko bi se pa prihranilo vožnje, ako bi dobil to seno iz Hrašč mi ali okoličani. Do zdaj je naložil trgovci v Hraščah za 25 vagonov sena ter je vsled tega cena sena poskočila s 3 K na 5 K, a mi smo bili toliko neumni, da smo se zanašali na podporo ter ga ne kupili po 3 K. In potem se diktirajo kazni pr 2 K, ako ga ne vzame vsak, kdor se je podpisal. Bog nas varuj takih podpor, kajti še ena takšna in po nas je. Vidi se torej očito, kolika napaka se je storila pri tej akciji, ravno ker se ni o pravem času vse izvrševalo, ali deželna vlada tega še ne sprevidi, kajti radi druge dobave se ni sklicala seje! Seveda gospodom v pisarnah nič ne manjka, saj imajo njihovi psi jesti kolikor hočejo, kaj njim potem mar naše krave!

Kar moramo pa še na vse zadnje pribiti, je da se postopa pri delitvi sena skrajno pristransko, in to je iz človeškega stališča najhujše graje vredno! V dokaz to, da je dobila knežaska občina menda 11 vagonov sena, in to seno je razdelila »Gospodarska zveza« takim posestnikom, ki imajo svojega zadosti ali ga sploh ne rabijo. G. Pehani, župnik, ki ima eno kravo in tisoče premoženja, gg. Andrej in Fran Urbančič, trgovci, gostilničarji in veliki posestniki, ki zalagajo vedno lansko seno in ki ga bodo imeli še o sv. Jurju svojega v prodaj, nadalje Frajt, ki nima nič živine že od junija i. dr. so dobili seno iz prvih vagonov; seveda ker so njih pristaši! To že vedo pri »Gospodarski zvezi«, če ne jim pa posepejno v Knežaku. A drugi reveži, ki nimajo že mesec dni niti kg sena, ki se ukvarjajo že z mislijo, da bi slamo iz strehe potegnili ter pokladali živini, katerim se krava radi onemoglosti ne more oteliti, ki so pasli živino do snega, to je do 8. januarja 1909, oni ki dajejo 15 funtov krme na dan 5 glavam in drugi enaki, ti lahko čakajo, ker niso njihovi. Ti magnati so dobili seno, a cele občine: Zagorje, Kilovče, Ratečevo brdo in cele vasi: Bač, Juršče, Koritnice, Sembije i. dr., te vse niso še nič dobile! Ogorčenje je vsled tega tako veliko, da smo bili prisiljeni sklicati shod, kjer naj se izreče ogorčenje in graja, ter da država vidi, kako se dela z denarjem, ki ga je dala vsem v podporo!

Govornik predlaga in prebere sledečo resolucijo, ki je bila soglasno in z navdušenjem sprejeta:

Na shodu v Zagorju na Notranjskem, dne 10. januarja 1909. leta zbrani, po ujmah prizadeti posestniki občine Zagorje, poudarjajo skrajno pomanjkanje krmil za živino: ter

1. Izrekajo v grozni sili in bedi svoje najgloblje obžalovanje, da se naprošena in dovoljena državna podpora ni razdelila občini Zagorje, Kilovče in Ratečevo brdo; akoravno je bilo uradno dokazano, da je zagorska občina najhujše prizadeta, vendar se na to ni oziralo najprej.

S tem se je zadal naši živinoreji nov in zelo občuten udarec.

2. Pozivljajo vse merodajne faktorje, predvsem deželno vlado v Ljubljani, da storijo v zadnji uri svojo dolžnost, ter jih smatrajo odgovorne za vse hude posledice ter zanikrnosti.

3. Pričakujejo, da skliče deželna vlada takoj sejo radi druge dobave ter da razdeli nova naročila tako, da ne bo ena »Zveza« preobložena z delom, kakor prvič.

4. Prosijo deželno vlado, da pozove »Gospodarsko zvezo«, naj postopa ona pri razpošiljanju krmil nepristransko ter da se vedno ozira v prvi vrsti na najpotrebnejše živinorejce, ne pa da se prezre hote ali nehotе cele občine, kakor zdaj Zagorje, Kilovče in Ratečevo brdo.

5. Naproša se, da deželna vlada ukrene, da se seno plača šele v teku enega leta brez obresti.

S tem je bil dnevni red javnega shoda izčrpljen in predsednik ga z zahvalo g. predavatelju sklene ob 1/4.5. popoldne.

Deželni zbor kranjski.

(Dalje.)

Priglasil se je k besedi poslanec (Gangl):

Glasoval sem že ob utemeljevanju nujnega predloga za ta predlog, ker sem mnenja, da naj ima ljudstvo po svojih zastopnikih več vpliva v deželnem šolskem svetu, kjer se zdaj le po želji in volji vlade ravna naše šolstvo, in sicer ravna najčrkat tako, da je to vladi v korist, šolstvu in ljudstvu pa v škodo. (Res je!) Stojim na stališču, da naj šolstvo ne služi nobeni politični stranki, nobenemu slučajnemu razpoloženju, ampak samo svoji visoki kulturni nalogi. (Tako je!) Naš kmet in delavec, ki ustvarjata veliko večino našega prebivalstva, nimata sredstev, da bi gmotno ojačnega

otroka poslal v svet; šola je edina, ki mu da zmoglosti in pogoje, da si pridobi stališče. Sedanji deželni šolski zakoni so taki, da ne odgovarjajo sedanjim potrebam, to so relikvije iz starih časov. (Tako je!) To učiteljsvo dobro ve, zato se je že lani pri svojem zborovanju v Gorici izrekel za reformo ljudskega šolstva v smislu potreb in koristi kmetijskega in delavskega stanu. (Dr. Triller: Bravo!) G. poslanec dekan Laverčič je rekel, naj šola blaži tudi um, voljo in srce. Res je! Ta vzgojni pomen šolstva je celo večji od poučnega. Sedaj pa prosim: Kakšne pojme o takem vzgojnem pomenu šolstva ima deželni šolski svet, oziroma deželna vlada, ako imenuje zahrbtno tretjega deželnega šolskega nadzornika, ki nam je znana njegova preteklost. Kako se naj vpliva na um, voljo in srce, če bodo naši fantje, ki jih bo nadzoroval, videli v njem človeka, ki je bil za svoje odpadništvo od vlade odlikovan? Vedeli bodo: če hoče postati kaj, ne bodi značaj! (Dobro!) Tako naša najvišja učna uprava v deželi skrbi, kako se vpliva na um, voljo in srce! (Res je!) To imenovanje je samo političnega in nemškonalnega pomena, nikakor pa ni šolstvu v korist. (Odobranje). Zato je zadnji čas, da se ziom: ta sistem, ki je šolstvu v škodo in da pride v deželni šolski svet več demokratskega duha. Kak je današnji duh, nam priča dejstvo, da ni učiteljevi dvodi Bizilovi, ki ima 8 neprekrbljenih otrok, še danes nakazana pokojnina, da mora hoditi na magistrat prosit, da ne trpi glada. Ako ni to brezsrčnost in neusmiljenost, potem ne vem, kaj je še! (Tako je!)

O učiteljskih plačah ne govorim danes, ker se mi ponudi prilika, ko pride dotični predlog iz finančnega odseka. Pač pa poudarjam, da je samo akt pravičnosti, ako se podemokrati-zovanje deželnega šolskega sveta zgodi tudi učiteljsvu v korist. To je pa mogoče le na ta način, ako učiteljsvo samo voli svoje zastopnike v deželni šolski svet, in sicer, ker je ljudskošolskega učiteljsva v primeri s srednješolskim več. naj voli ljudskošolskega učiteljsva dva, srednješolsko pa enega zastopnika. (Dobro!) Zato, ko se izrekar za reformo deželnih šolskih zakonov, predlagam tole resolucijo:

Izpremeni naj se § 21. deželnega šolskega zakona z dne 9. marca 1879, dež. zak. št. 13, v tem smislu, da voli svoje zastopnike v e. kr. deželni šolski svet učiteljsvo samo. — Izpremeni naj se točka 6. istega zakona v tem smislu, da ima v deželnem šolskem svetu ljudskošolsko učiteljsvo dva zastopnika, srednješolsko pa enega zastopnika. (Odobranje).

Dr. Eger je mnenja, da ni mogoče govoriti o kakem nadglasovanju vladnih članov deželnega šolskega sveta, ako so trije nadzorniki: notri, češ, ker smeta glasovati samo dva. Deželni šolski svet se ni prezrl pri imenovanju Belarjevem. (Klic: Bog pomagaj, saj ste vendar juristi!) Brani deželno vlado, češ, da takih napadov še ni bilo. (Dr. Tavčar: Kaj pa na Štajerskem?) Pri imenovanju Hubadovem in tudi Levčevem se ni vprašalo deželnega šolskega sveta. (Klic: Tem slabše!) Očita slovenskim poslancem, da so le iz strankarskih ozirov proti imenovanju tretjega nadzornika, ne pa iz stvarnih razlogov.

Razlaga renegata, da je to le tisti, kj prekoči iz enega narodnega tabora v drugi, ne pa katerega starši so drugega političnega prepričanja, kakor pa on.

Vlada je zelo prijazna slovenskemu šolstvu! (Kaj pa na Štajerskem!) Na Štajerskem je veliko srednjih šol! (Pa nobene slovenske!) Ustanovilo se je zadnji čas čez 46 novih ljudskih šol, pa samo ena nemška! (Ko jih ni bilo več potrebnih!) Treba je tudi učiteljsvo dobro plačati! (Dr. Zajec: Vlada naj regulira učiteljske plače, ne pa ustanavlja novih nadzorniških mest!)

Vlada je obljubila veliko podporo za trgovsko šolo! Torej se ne more govoriti, da je vlada nasprotna slovenskim šolskim težnjam! (Kaj pa na Štajerskem, na Koroškem? Ali nam res nič ne privoščite!) Zahtevati je treba, pa se dobi, če bi bili zahtevali več šolskih nadzornikov, pa bi jih bili dobili.

Preide na realko. Lahko se bo mo združili v realni zadevi, ako vam da država lastno realko in vi nam hočete vzeti našo nemško realko, ki jo rabimo za svojih 200 učencev. Utraktivizacija je jako raztegljiv pojem. Če se zahtevajo paralelke, je lahka stvar. Mi hočemo le obdržati svojo realko! (Saj ni vaš!)

Protestira proti predlogu, da bi se Slovenec namestil na Kalteneggerjevo mesto! (Oho! Dr. Triller: Kot hofrata vas pa še nisem poznal. Dr. Tavčar: Kaltenegger je unicum! Druge ni nikjer tega, povsod ima ta referat kak šolski nadzornik! Čudno, da vlada sama ne vidi tega!)

Dr. Pegan: Predlog grofa Barba je zelo diplomatičen, zato sem hvaležen narodno - napredni stranki, da je izjavila, da na vsak način glasuje za odsekov predlog. Barbo obeta darila vsem strankam v deželnem zboru. V imenu S. L. S. izjavljam, da ne sprejememo tega darila. Grof Barbo bi rad dobil z narodnostnega stališča zastopnika veleposestva (nemškega) v deželnem šolskem svetu. Če se jim gre za veleposestvo, naj pa izvolijo slovenskega veleposestnika tja. Nemci imajo sedaj pet zastopnikov v deželnem šolskem svetu: barona Schwarz, Kalteneggerja in druge vladne zastopnike. To je dovolj za narodno manjšino. Predlog Barbov je le nekaka demonstracija. V odgovor dr. Egerju poudarjam, da se vse pridobitve Nemcev odvzamejo nam Slovincem, da se z njimi krši naše slovensko posestno stanje.

Poudarjalo se je, kaj bi bilo, če Nemci obrnejo orožje proti Slovincem na Koroškem ali Štajerskem. Tu pač poudarjam, da nam tu že sploh ne morejo nič vzeti.

Na Kranjskem ni pravih Nemcev. Tu imamo dve narodnosti: Slovence in Kočevce (Dr. Oražen: Tako je!), ali Kočevci imajo vse svoje pravice.

Glede na izvajanje poročevalca k resoluciji o pravnem razmerju učiteljev v deželi, mislim, da je s tem predlogom v zvezi tudi regulacija plač, o čemer se bo posvetoval deželni odbor in pa finančni minister kranjske dežele.

Dr. Lampe odgovarja grofu Barbu glede na njegov predlog o kurijalnem sistemu pri volitvi zastopnikov dežele v deželnem šolskem svetu. Deželni šolski svet ni bil prava stika dežele, kakor tudi to ni sedanji deželni zbor. Pozdravlja izjavo poslancev narodno - napredne stranke, da bo glasovala brepogojno za odsekov predlog, ker ji je zato, da bo načrt gotovo sankecioniran. Regulacija učiteljskih plač ni bila v odseku, torej tudi ni na dnevnem redu.

Odgovarja dr. Egerju, da je vsaka koncesija Slovincem zvezana s koncesijo Nemcem, nasprotno pa ne. Ustanovitev novih slovenskih šol ni nikaka koncesija, temveč le pravica. Če dr. Eger pravi, da nima deželni zbor pravice protestirati proti kakemu e. kr. uradniku, je vendar to dolžnost deželnega zbora, ako vidi v postopanju takega uradnika žalitev naroda.

Priporoča sprejem predloga šolskega odseka.

Grof Barbo odgovarja na govore slovenskih govornikov, češ, da ga imenujejo pač velikega diplomata, a obenem pretkanega in prefriganega! (Turk: Glej ga, glej, kako dobro zna slovensko!) Njegovi predlogi so se zavrnili le zato, ker jih je stavila nemška stranka. Če pride do popolne pravičnosti, potem bo stvar vse drugačna. V Ljubljani zahteva v mestnem zastopu mesta za Nemece, češ, da bi bilo to pravično. Protestira, da bi bil njegov predlog demonstracijski. Izjavlja, da Nemci ne bodo glasovali za odsekov predlog, ker bi to bilo proti njihovi časti.

Dr. Šusteršič: Predlog grofa Barba ni prefrigan, ker se takoj izpozna, da se hoče s tem predlogom k enemu privilegiju nemškega veleposestva dodati še nov privilegij. Govorimo odkrito. Večina odpošlje v deželni odbor svoje zastopnike. S. L. S. ima večino v deželnem zboru, in bo tudi poslala svoje ljudi v deželni odbor.

Glasovali bomo zoper predlog narodno-napredne stranke na pomnožitev zastopstva mesta Ljubljane v deželnem šolskem svetu, pa ne da bi prezirali pomen Ljubljane kot prestolnice in kulturnega središča, temveč ker je že sedanje zastopstvo privilegij. Vprašanje je, ali ni direktno zastop kmečkih občin tudi potreben v deželnem šolskem svetu. Ta stvar se bo torej skupaj obravnavala. Naj zastopniki Ljubljane ne očitajo deželi, da mesto plačuje 40% k deželnim stroškom, ker ima nasprotno mesto korist od dežele. Sicer pa spadajo vsa taka vprašanja v resolucijo o reformiranju deželnih zakonov.

Zakoni morajo biti pravični, objektivno utemeljeni.

Je pa formalni pomislek, ali bi vlada predložila tak zakon v najvišje potrjenje. Isti pomisleki veljajo za Ganglov predlog, ker nikjer nima učiteljsvo takega zastopstva.

Deželni predsednik je zastopal stališče, da ni dopustna resolucija, katere zahteva namestitev Slovenca kot šolskega referenta. Ali ta prošnja ne bo uslišana, ker ima deželni zbor pravico za to. Določati kompetenco deželnega zbora pa ima deželni glavar, ne pa dr. Eger ali baron Schwarz. Proti dr. Egerju obžaluje, da se je v sporu med avtonomnim deželnim odborom in deželno vlado postavil kot deželni poslanec na stališče deželne vlade. Izjavlja, da bo glasoval za resolucijo poslanca dr.

Trillerja o utraktivizaciji ljubljanske realke.

Poročevalec poslanec Jarec poroča, da je priključil resolucijo dr. Trillerjevo svojim ter priporoča sprejem odsekovega predloga in resoluciji.

Deželni glavar pripomni, da ima deželni zbor polno pravico razpravljati o takih resolucijah, kakor je resolucija poslanca Gangla.

Glasovanje.

Deželni glavar odredi najprej glasovanje o načrtu, izvezmši točki 2. in 7. — Sprejeto soglasno.

Pri glasovanju za spreminjevalni predlog dr. Barbotov, da se odpošlje 5 zastopnikov dežele v deželni šolski svet — vstanejo s a m o N e m c i. Predlog pade.

Sprejme se odsekov predlog.

Pri predlogu dr. Trillerjeve, da naj dobi Ljubljana dva zastopnika, glasujejo samo poslanci narodno - napredne stranke »za«. (Turk: Pravica naj pride na dan!)

Sprejme se s o g l a s n o odsekov predlog.

Nato se sprejme zakon v celoti. Resoluciji za protest proti imenovanju Belarjevemu in za imenovanje slovenskega poročevalca pri deželni vladi, se sprejmeta s slovenskimi glasovi.

Soglasno se sprejme resolucija na reorganizacijo deželnih postav in uredbo učiteljskega pravnega stanja; na izgovoritev realčne postavse s samoslovenskimi paralelkami.

G a n g l o v a resolucija glede na zastopstvo učiteljsva v deželnem šolskem svetu p a d e. Zanj so glasovali narodno-napredni poslanci in pomotoma poslanca Kobi in Košak. Resolucija na utraktiviranje realke se sprejme s slovenskimi glasovi.

Slovensko vseučilišče.

Poročevalec poslanec Jarec: Vsa slovenska javnost je sedaj pod vtiskom slovenskega vseučiliškega vprašanja. (Nemci gredo večinoma ven). Citira svoječasne besede poslancev barona Schwegla in grofa Barba, ki sta se svoj čas izjavila za slovensko vseučilišče. Če sta torej tedaj mislila resno, naj to pokažeta sedaj. Razmere nas silijo k nujni zaveti slovenske univerze, saj smo v nedeljo čuli iz ust naših dijakov, da jim je nadaljno bivanje na nemških univerzah nemogoče. Ena resolucija gre proti nezakonitemu postopanju rektorjev na nemških univerzah, druga proti italijanskim univerzi, ker je Trst toliko slovensko, kakor italijansko mesto. (Dr. Tavčar potrjuje!)

Priporoča sprejem resolucij.

Baron Schwegel pravi, da je slovenska univerza gotovo v korist deželi, ali univerza naj se izvzame iz narodnostnega boja. Je zato, da se bodoči sodniki izobražujejo v jeziku, ki ga rabijo potem med ljudstvom ali sedaj se ni pravih sredstev. Saj manjka celo za slovenske gimnazije učnih sredstev. Če bodo sredstva tu, in če bo to mogoče potem v slovenskem jeziku, je tudi za slovensko univerzo.

Je pa odločno proti onemu delu predloga, ki se obrača proti italijanski univerzi v Trstu, kajti Trst je avstrijski in v Avstriji mora imeti vsaka narodnost enake pravice; enako je tudi proti resoluciji proti pristranskim rektorjem na nemških univerzah. Glasoval bo za slovensko univerzo, ali proti obema drugima deloma resolucije.

Poslanec Plantan: Mi tukaj ne bomo rešili perečega vprašanja o slovenskem vseučilišču. To vprašanje se bo rešilo v državnem zboru. Mi imamo le dolžnost povzdigniti glas zanj.

Svoj čas nam je minister Hartel priznal upravičenost naših zahtev. Priznal je tudi, da imamo dovolj pripravnih učnih moči, priznal, da smo imeli že lepo število možučenjakov, zvezd na znanstvenem polju.

To je bilo pred štirimi leti. Sedaj je vse drugače. Nemško burševstvo je naravnost podivjalo, hotelo je celo izstradati slovensko dijaštvo, ker je izsililo zatvoritev mensae academicae. In v Gradcu so dejansko napadli mirno slovensko dijaštvo. S tem hočejo doseči to, da bi študiralo čim najmanj Slovincem in bi Nemci zasedli uradniška mesta na naših tleh. (Saj vlada ne dovoli tega, če ji ne pokaže pesti! S pestjo bomo govorili z njo!)

Vlada nas ni hotela nikdar slišati, sramota je, da v sto letih še nismo dobili tega, kar nam gre po božji in človeški pravici. (Ne nas, onih naj bo sram!) Zahtevali bomo svojo pravico, in vlada jo nam bo morala dati, a v prvi vrsti moramo skrbeti za našo mladino, zato hočemo slovensko univerzo. (Odobranje).

Dr. Eger komaj začne, že žali slovenski narod, češ, da nima predpogovov za slovensko univerzo, da nima niti literature, niti zmognih ljudi. Takoj se je dvignil vihar ogorče-

(Dalje v prilogi.)

nja med slovenski poslanci. Dr. Triller kliče: To so »Gemeinplätze«. Drugi kličejo: Najprej nas zadržite, potem pa hočete od nas literature, kulture! Dr. Tavčar: Če gre tako naprej, ne dobimo do sodnega dne univerze! Dr. Triller: Ne postavljajte se na stališče rajnega Anastazija Gruna! V 50 letih se kranjski Nemci niso ničesar naučili! Najprej nam skozi desetletja onemogočijo vsak pouk v materinem jeziku in potem nam pa očitajo, da nimamo literature! To je nemška moral! S kako literaturo so začeli Nemci univerze, s kako Italijani?! — Dr. Eger je moral umolkneti.

Poslanec dr. Krek odločno zavrača dr. Egerjeve žalitve, poudarjajoč, da pač imamo dovolj zmernih moči, a tem je vsled sedanjih razmer, ko nas povsod tlačijo, nemogoče dospeti do svojega cilja. Ugovor, da nimamo literature, je ničev, kajti tudi potem, ko dobimo slovensko univerzo, ne bomo tako neumni, da bi se ne učili tudi drugih jezikov. Če dr. Eger pride še enkrat s takimi stvarmi, bo dobil drugačen odgovor kakor pa danes. (Odobranje).

Poročevalec posl. Jare: Stališče barona Schwelga bi ugajalo nam vsem, ako bi v resnici obstajale take razmere, pa jih ni. Dokler se bodo godile take krivice našim dijakom, kakor se jim sedaj gode na nemških vseučiliščih, bomo protestirali proti njim. Zgodovina, ne vem če jo pozna dr. Eger, kaže, da Nemci tudi niso imeli svoje znanstvene literature, ko so začeli z univerzami, temveč so rabili latinščino še v proštem stoletju. Univerza je posledica živega razvoja in tega naj nam puste, pa pridemo že do univerze.

Glasovanje.

Glasuje se najprej o prvi točki brez »slovensko«, torej samo za vseučilišče v Ljubljani. Predlog je sprejet soglasno. Več Nemcev manjka, med njimi dr. Eger.

»Slovensko« se sprejme z glasovi slovenskih poslancev. Protest proti postopanju nemških rektorjev in proti ustanovitvi italijanske univerze v Trstu — enako s slovenskimi glasovi.

Predsedstvo prevzame baron Liechtenberg.

Deželni cestni zakon.

O tozadevnem najnem predlogu je poročal poslanec Jaklič, poudarjajoč, da je zakon star že dvajset let in da je silno potreben izpremembe. Upravni odsek predlaga, da se cela vrsta paragrafov obstoječega cestnega zakona izpremeni. Izpremembi je glavni namen večji vpliv občin na cestne zadeve.

Poslanec Matjašič priporoča sprejem poročalčevih predlogov, posebno pa se zavzema za odpravo »cokle«.

Predlog se sprejme soglasno.

Varstvo planin.

O postavnem načrtu, katerega vsebino smo priobčili že včeraj, je v imenu upravnega odseka poročal poslanec Piber.

Zakonski načrt je bil soglasno sprejet, obenem z resolucijo poslanca dr. Kreka, katere zahteva, da naj vlada čim prej izgotovi kataster naših planin.

Izprememba lovskega zakona.

O tozadevnem najnem predlogu poslanca dr. Zajca je poročal v imenu upravnega odseka poslanec Hladnik. Omenjal je, da je sedanj lovski zakon prava krparija, da je ta zakon nujno potreben izpremembe. Odsek se je o imenovanem predlogu posvetoval v dveh sejah, h katerim je tudi pritegnil dva lovska izvedena deželna poslanca ter je končno z večino glasov, ne soglasno, sklenil, da se naroča deželnemu odboru, da naj sestavi zakonski načrt po sledečih načelih: Zajec se vzame iz varstva lovskega zakona; prepušča se pa občinam, da same za eno zakupno dobo vzamejo zajca v varstvo. Občinam se prepusti uprava lova. Polaganje strupa je načelno prepovedano, vendar pa smejo občine izjemoma to dovoliti. Škoda, povzročena po divjačini ceni raskodišče, katero obstoji iz župana, oziroma občinskega svetovaleca in cenziteljev. Zakupnik lova pošlje v to raskodišče svojega zastopnika.

Poslanec dr. Zajec predlaga resolucijo, glasom katere naj bo občina izključni gospodar lova v obsegu občine. Obenem se pozivlja vlada, da predloži v deželnem zboru izpremembo kazenskega zakona, po katerem naj se »divji lov« ne smatra več kot tatvina v zmislu sedanjega § 179 k. r., temveč kot političen delikt.

Po priporočilu dr. Lampetovca, izjavi Schollmayerjevi in zopetnem priporočilu poročalca se sprejme odsekovi predlogi soglasno.

Izprememba občinskega in občinskega volilnega reda.

Poročevalec dr. Pegan je o tozadevnem svojem predlogu poročal v imenu ustavnega odseka, kakor je že prej utemeljeval nujnost predloga.

Treba je predvsem posplošiti občinsko volilno pravico, demokratizirati občinsko upravo in onemogočiti obstrukcijo v občinskem zastopu. V ta namen predlaga upravni odsek, da naj deželni odbor izdela tozadevni zakonski načrt.

Predvsem naj se da volilna pravica dosedaj brezpravnim masam naroda, ki ne plačujejo direktnih, pač pa indirektnih davkov. Ostane naj razredno zastopstvo, ali enako naj bo zastopano po numerični moči v svojem posebnem razredu tudi dosedaj brezpravno občinsko prebivalstvo.

Občinska uprava naj se demokratizuje predvsem s tem, da se odzve določeni politični oblasti dosedanj neupravičeni vpliv na občinske zadeve, njeno neupravičeno nadzorstvo, katero naj se tedaj, kadar je na mestu, da avtonomni oblasti, deželnemu odboru. Posebej navaja celo vrsto paragrafov sedanjega občinskega reda, po katerih si lasti državna oblast neomejen vpliv na občinsko upravo, kakor n. pr. da mora skrbeti občina za osebno varnost občanov, katero pravico in breme pa ji državna politična oblast lahko odvzame popolnoma svojevoljno. Ista oblast zahteva vedno mnenje od občine (koncesije), a ne ravna se nikdar po podanem mnenju občine, temveč k večjemu po mnenju — orožništva. Gode se tu grozne nerednosti, zgodi se celo, da stranke podkupijo orožništvo, da to ugodno poroča zanje. Po § 41 ima okrajno glavarstvo pravico sklicati seje občinskega zastopa, kadar hoče, in ima po § 54 pravico ustaviti vsak sklep občinskega zastopa. To je treba odpraviti, kakor tudi določbe §§ 79, 87, 92, 94 in 95 obč. reda. Deželnemu odboru se mora dati večja oblast, saj sedaj nima niti pravice občinam dovoljevati brez dovoljenja vlade višjih doklad kakor 50%.

Državna oblast niti ne spoštuje s cesarsko odločbo potrjene deželne trobojnice, katere nikdar ne izveša na svojih poslopih, edino zato ne, ker se ta trobojnicna strinja s slovensko. Doseči moramo to, da bo državna oblast spoštovala našo avtonomno deželno trobojnico! (Odobranje!)

Za demokratizacijo občinske uprave je potrebno, da se odpravijo virilisti, omeji kolikor mogoče število častnih občanov, ki naj volijo v tretjem, ne pa v prvem razredu. Izvolitev častnih občanov ne sme biti več bojno sredstvo stranke proti stranki. — Govornik konstatuje, da je bil isti dan, ko je utemeljeval nujnost tega predloga, sam izvoljen častnim občanom iz prav enakega vzroka! —

Za onemogočenje obstrukcije priporoča določbe, kakor jih ima goriški občinski red, visoke globe, izgubo mandata, pripadek mandatov nasprotni stranki.

Baron Schwegel je za to, da se ohrani dobro sporazumljenje med avtonomno občinsko upravo in državno politično oblastjo. Občinarjem, ki ne plačujejo direktnega davka, torej tudi ne občinskih doklad, naj se sicer prizna volilna pravica, toda direktni davkoplačevalci naj imajo večji vpliv. Izjavlja, da bodo Nemci glasovali za predlog.

Dr. Eger predlaga v omogočenju obstrukcije, da naj se volitev župana in sploh občinskega načelstva ne vrši z dvotretjinsko, temveč navadno večino.

Poslanec Gangl priporoča odsek predlog, ker ima ta namen posplošiti volilno pravico za občinski zastop.

Predlog ustavnega odseka se sprejme soglasno.

Deželna banka.

V imenu odseka za deželna podjetja priporoča poročevalec poslanec Mandelj sprejem predloga na ustanovitve deželne banke, katere imej poleg komunalnih, melioracijskih in železniških posojil v svojem delokrogu tudi druga bančna opravila, kakor eskompt in lombard. Deželnemu odboru se naroča, da izdela do prihodnjega zasedanja tozadevne načrte.

Poslanec dr. Triller.

Poslanec dr. Triller: Jaz bom glasoval za odsekov predlog in zoper izpremenjevalni predlog tovariša dr. Šusteršiča. Ako je voditelj S. L. S. izrazil prepričanje, da nam mora biti idejal oblikovni zavarovanje zoper požar kot monopol dežele, potem mu brezpogojno pritrjujem. Ta koj se pa ločijo najina pota, ako je tovariš dr. Šusteršič mnenja, da bodi deželna zavarovalnica zoper požar sredstvo v dosezanju tega ideala. Ne, to bi bil zopet le nevarni eksperiment, ki bi utegnil zasekati naši revni deželi globoke rane. In čemu naj bi hodili ravno mi po kostanj v žerjavico za druge bogatejše in večje dežele? Obligatornost zavarovanja se mora izvojevati na drugem mestu in stoprav, ko bo dosežena, bo prišel moment za ustanovitev deželne zavarovalnice, stoprav tedaj bo zamogla pričakovati dežela od takega podjetja koristi sebi in pribivalstvu.

Ob današnjih razmerah pa bi se spuščala dežela z ustanovitvijo take zavarovalnice le v riskanten, če ne brezupen boj s premočeno privatno konkurenco. Tudi izgled drugih dežel ni v tem pogledu nič mikaven in nobene tajnosti ne bom izdajal, ako se sklonjem na posvarilo, katero je dala našemu deželnemu odboru na tozadevno vprašanje Nižavstrijaka, ki je ustanovila že vse panoge zavarovanja in ima torej dovelj izkušenj. Najnujnejše nas svari ta dežela pred tem, da bi se naenkrat lotili tudi mi več panog zavarovanja in svetuje temveč, da stopajmo korakomain ne skokoma. Uvažujmo torej ta izkušen nasvet in ustanovimo za enkrat zgolj to, po čemer se javlja v resnici nujna potreba in kar priporoča po resnem preudarku tudi odsek, t. j. zavarovalnico za govejo živino in konje. Vse drugo bodi stvar bodočnosti. (Odobranje).

Poslanec baron Schwegel se v splošnem strinja z izvajanjem poslanca dr. Trillerja ter svari pred iluzijami na gospodarskem polju in bojkotom.

Poslanec dr. Krek poudarja, da je glavni namen deželne banke, preskrbeti občinam, četudi nekoliko dražji, pa vendar gotov kredit na dolgoročno amortizacijo. V enakem zmislu govori tudi dr. Lampe.

Po priporočilu posl. Hladnika, ki omenja, da je deželna banka tudi potrebna v regulaciji obrestne mere, in po sklepnem govoru poročalca, ki poudarja, da enake banke v drugih deželah prav dobro uspevajo, se predlog sprejme soglasno.

Deželna zavarovalnica.

Poročevalec posl. Mandelj priporoča v imenu odseka za deželna podjetja predvsem ustanovitev zavarovalnice za govejo živino, potem zavarovalnice proti ognju in v principu tudi zavarovalnico za življenje.

Dr. Šusteršič stavi izpremenjevalni predlog, po katerem naj se postavi zavarovalnica proti ognju na prvo mesto, češ, da ljudstvo že davno želi take deželne zavarovalnice, ker se hoče otresti raznih goljufij raznih privatnih zavarovalnic. Namen S. L. S. je, da deželno zavarovalnico proti ognju doseči monopoliziranje zavarovanja proti ognju v deželnih rokah in popolno odvzete te zadeve privatnim družbam. Deželna zavarovalnica bi pospešila obligatornost zavarovanja, to pa na monopoliziranje v rokah dežele. Zakonski načrt na obligatornost zavarovanja proti ognju je že minister grof Wurmbrand predložil državnemu zboru leta 1896, ali tedanja vlada je z vsemi silami delala na to, da se je ta zakonski načrt pokopal. Vsekako pa mora priti v najbližjem času do obligatornosti zavarovanja proti ognju, in deželna zavarovalnica je prvi korak k temu, posebno ker jo ljudstvo samo zahteva.

Baron Apfaltrern na dolgo in široko razlaga razne zavarovalne probleme, navaja natančne statistične podatke, opozarja na to, da bo imela deželna zavarovalnica posebno v začetku, dokler zavarovanje ni obligatorno, hud boj z nasprotniki, saj na Kranjskem deluje 20 do 22 privatnih zavarovalnic. Opozarja tudi na slabe izkušnje na Koroškem, kjer je morala dežela redno doplačevati pri zavarovalnici.

Poslanec dr. Triller.

Naša stranka bo glasovala za deželno banko, četudi glede delokroga tega podjetja ne more pritrditi visokoletečim projektom g. poročalca izza debate o nujnosti tega predloga. V tem oziru pa lahko z zadovoljenjem konstatujem, da je danes tudi g. poročevalec glasom besedila predloga, ki je precej omiljen izšel iz odseka, vili že nekaj hladne studenčnice v svoje kipeče vino. Za deželno banko v najširšem pomenu besede, ki naj bi obsegala vse bančne posle in zlasti tudi eskont, oz. vsaj reeskont menio itd. v naši deželi za enkrat niti potrebe, niti prostora. G. poročevalec so izgled Bukovina, Galicija in Češka. Toda v prvih dveh deželah rodil je deželno banko naravni odpor zoper brezmejno oduševstvo v privatnem kreditu, katero je bilo treba zatreti. Pri nas pa je denarni trg hvala gospodarski organizaciji obeh slovenskih strank pošten in obrestna mera taka, da je tudi deželna banka ne bo mogla brez lastne škode znižati. Na Češkem zopet je bila deželna banka sad velikanskega razvoja industrije, ki je kategorično zahteval mogočnega centrala za mobilni denar. Naša dežela pa je žalibog še eminentno agrarna in do njenega industrijalizovanja — katero vsaj jaz iskreno želim — preteklo bo še veliko let. In ves ta čas bi morala ostati deželna banka, delujoča z mobilnim kreditom, že zaradi tega pasivna in drag eksperiment, ter bi zamogla delovati le z razmeroma drago najetim deželnim denarjem. S kakim denarjem pa če dežela alimentirati tako banko, če ne z dragim posojilom? Opuščamo torej za enkrat vsak eksperiment z dežel-

nimi sredstvi pa naj bo še tako popularen in omejitno se na to, kar je res živa potreba, na deželno hipotekno banko, ki naj pasprejme v svoj delokrog zlasti naše posebne agrarne potrebe, t. j. komunalna, melioracijska in v zadnji vrsti tudi železniška posojila. V tem okviru pa bo banka v resnici blagoslov za deželo in zato jo iz sroa pozdravljam. (Zivahno odobravanje na klopek narodno-naprednih poslancev).

Ker se je še dr. Lampe izrekel za dr. Šusteršičev izpremenjevalni predlog in je dr. Šusteršič predlagal; da je namen zavarovalnice predvsem koristiti ljudstvu, ne pa iskati dobička, da ima dežela tudi svoj aparat — župane, inteligentno učiteljsvo. (Dr. Tavčar: »Lepa nloga!«), ki bo imelo pri tem svoj straniški zaslužek — s katerim bo delala za svoj zavod, ter je poročevalec Mandelj izjavil, da kot poročevalec sicer priporoča odsekov predlog, osebo pa bo glasoval za dr. Šusteršičevega, je bil dr. Šusteršičev predlog sprejet, s čimer je odpadlo glasovanje o odsekovem predlogu. Za predlog so glasovali tudi Nemci, dočim so narodno-napredni poslanci iz vzrokov, ki jih je navedel dr. Triller, bili proti dr. Šusteršičevemu predlogu.

Predsedstvena naznanila.

Glavar naznani, da je posl. dr. Eger vložil nujni predlog za dovolitev pobiranja 50dstotne naklade na najemninu v mestu Kočevju. Predlog se brez debate izroči finančnemu odboru, kakor tudi več prošnji občin za dovolitev pobiranja občinskih doklad.

Došlo je več peticij, med njimi prošnje »Narodne šole« v St. Jakobu v Rožu na Koroškem, Salezijancev na Rakovniku, kranjske gimnazije za podpore in društva rokodelskih mojstrov v Ljubljani za ustanovitev dež. obrtnega sveta in oddajo dežel. domačini obrtnikom.

Ko določi glavar še sejo finančnega odseka na danes ob polu 10, obrtnega takoj po tej seji in verifikacijskega pred deželnozborsko sejo v soboto, zaključijo sejo, odredivši, da je prihodnja seja v petek ob 11. dopoldne.

Konec seje ob 7. zvečer.

* * *

Ljubljana, 15. jan. 1909.

Pred današnjo sejo je zboroval finančni odsek, v katerem je poslanec grof Barbo predlagal k svojem nujnemu predlogu, da se nakaže bivšemu deželnemu glavarju pl. Deteli častna nagrada 4000 kron kot priznanje za njegovo 25letno delovanje kot deželni odbornik in deželni glavar.

Isti odsek je sklenil na podlagi nujnega predloga dr. Lampeta, da sme deželni odbor v izrednih slučajih dajati podpore za cestne zgradbe in sicer 50% za deželne, 33% za okrajne in tudi eventualne podpore za občinske ceste.

Sprejela se je tudi dr. Krekova resolucija, s katero se deželni odbor pooblašča, da vdovam in sirotam deželnih uslužbencev (tudi učiteljev) izplača letos že prej dovoljene, a še ne izplačane miloščine. Isto velja tudi za druge prošile.

Poslanec Gangl je vložil peticijo, da se stara vrhniška cesta Idrija - Dole - Rovte uvrsti med okrajne glasom sklepa dež. zbora z dne 31. prosinca 1896 in 16. julija 1901.

Isti poslanec je vložil prošnjo upokojenih učiteljev in učiteljic za zvišanje pokojnine, in prošnjo učiteljskih udov in sirot za podporo.

Poslanec Pirc je vložil prošnjo mlekarke zadruge v Cerkljah za podporo.

Začetek seje ob 11. uri 10 minut.

Zapisnik zadnje seje se prečita in brez ugovora odobri.

Poslanec dr. Zajec je vložil sledeči nujni predlog:

1. Ustanovi se pet štipendij za slušatelje medicine v znesku letnih 700 K; rigipendistom se plačajo tudi takse za stoporo. Pravico do teh štipendij imajo dijaki, rojeni na Kranjskem, ki se obvežejo z reverzom, da bodo po končanih študijah služili vsaj 3 leta v deželni bolnici.

2. Predlog se odkáže finančnemu odboru, ki poroča o njem tekom 24 ur.

c) Predlogu se prizna nujnost v smislu § 21. opr. reda.

Poslanec dr. Lampe je vložil nujni predlog, s katerim se naroča deželnemu odboru, da poroča o gospodinskih tečajih na kmetih in pripravi vse potrebno za te tečaje, za kar se mu dovoli kredita 3000 K.

Poslanec Matjašič je vložil nujni predlog za podporo pogorelcem v Božjakovem.

Deželno posojilo.

Poročevalec poslanec Povše: V debati je nekdo omenjal, da mu je žal, da je naša dežela premalo indu-

strialna, mene pa veseli, da je agrarna. Vendar pa razmere niso za kmetijstvo povsod ugodne, na eni strani zaradi poplav, na drugi zaradi pomanjkanja vode, posebno na Notranjskem in v Suhi Krajini. Da se odpomore temu, se je predložil predlog za posojilo v melioracijske namene.

Deželni odbor je dal izdelati celo vrsto načrtov in projektov, kakor za nabavo vode in napeljavo okrog 9 milijonov, uravnavo voda, osuševanje močvirij, zboljšanje cest itd. Predlog naj se sprejme brez debate.

Baron Schwegel je stavil predlog, da naj se predlog vrne finančnemu odboru, da ga tekom današnjega dneva natančno formulira.

Ta predlog se sprejme soglasno.

Posojilo mesta Ljubljane.

Poročevalec dr. Krek priporoča sprejem tozadevnega predloga poslanca Plantana in tovarišev.

Predlog se sprejme soglasno brez debate.

Oprostitev deželnih doklad za novo zgrajene hiše v Ljubljani.

Poročevalec dr. Krek je predlagal v imenu odseka, da naj se odkloni tozadevni dr. Trillerjev nujni predlog: To povzemamo po odgovoru dr. Trillerjevega, kajti poročevalec je govoril tako tiho, da ga ni bilo prav nič čuti.

Poslanec dr. Triller.

stavlja protipredlog, da naj se vrne stvar deželnemu odboru v svrhu, da stvar vnovič preštudira s pravnega stališča in oziraje se na gmotni položaj posameznih prizadetih posestnikov, ta čas pa da se ima začasno ustaviti vsako nadaljno izterjavanje teh doklad. Govorniku se stvar ne zdi tako enostavna in jasna, da bi bila zrela za tako radikalno rešitev, kakršno zahteva odsekov predlog. Šteje si pred vsem v dolžnost, da opozarja na značilno razliko med besedilom državnega zakona z dne 23. junija 1895 in deželnega z dne 17. decembra 1896, ki je taka, da se ne da kar kratkoma zavrniti trditve, da imajo tudi posestniki hiš, zgrajenih po 3. juliju 1900 ex lege in ne glede na sklep z dne 24. novembra 1905 pravico do oproščanja od deželnih doklad vsaj za pet let. Če se torej sprejme drakonični predlog finančnega odseka, tedaj se je bati deželi brzčas pravde i. s. negotove in riskantne pravde. Zategadelj je potrebno, da se stvar, ako se že neče takoj dovoliti oprostitve v smislu govornikovega nujnega predloga, še natančneje preštudira, predno se za zapeljanjem ljubljanskim davkoplačevalcem tako krut udarec. Saj toliko je vendar gotovo, da so bili vsaj oni hišni posestniki ljubljanski, ki so zgradili nove hiše po 3. juliju 1900, zapeljani in varani po našem v tem slučaju nekoliko konfuznem deželnem zakonodajstvu, ker so bili opravičeni biti prepričanja, da so bili oni deležni vsaj 5 let oprostitve deželnih doklad. Navadni čut pravičnosti nam torej mora veleovati, da se ne prenamagimo s predrakoničnim odrekanjem vsake olajšave. Pomisliti je tudi na posledice, ki jih mora imeti za Ljubljano tako drakonično postopanje. Prizadeti hišni posestniki bodo skušali prevladati neprickovano breme na posamezna stanovanja in podražili bodo najemščine. Tak eksempel je pa silno mamljiv in bati se je, da bo končni uspeh slednjič splošno podraženje že itak predragega ljubljanskega življenja. Te moralne odgovornosti pa deželni zbor ne more prevzeti. In tudi na gmotni položaj posameznih posestnikov bi se moralo ozirati, kajti to ne more biti poklic dežele — pa naj bo v še tako dobrih razmerah — da bi spravljala na rob propada kakega po njej samej varanega in zapeljanega posestnika. To moralno odgovornost pa nalaga kruti predlog finančnega odseka celi zbornici in zategadelj prosi govornik, da se sprejme njegov predlog; našla se bo potem z dobro voljo srednja pot, ki bi vsaj v nekoliko olajšala prizadetim posestnikom storjeno krivico, ne da bi se zahtevala prehudo žrtev od deželnih financ. (Odobranje pri narodno - naprednih poslancev.)

Dr. Lampe: Res je, da je davkoplačevalec težko plačati, bili so res zapeljani i po zakonu i po davčni oblasti. Ali finance so slabe, zato prosim, da se sprejme predlog odsekov.

Poročevalec ponovno govori proti predlogu dr. Trillerjevu.

Za dr. Trillerjevega predlog glasujejo narodno - napredni poslanci in dr. Eger, predlog pade. Sprejme se odsekov predlog, ki odklanja oprostitve novozgrajenih hiš deželnih naklad.

Računski provizorij.

Poročevalec dr. Krek priporoča sprejem deželnega proračunskega provizorija.

(Dalje prihodnjic.)

Za koalicijsko ministristvo.

Praga, 14. januarja. Na zaupnem shodu mladočeske stranke se je dr. Kramář izrekel za pozitivno politiko čeških poslancev ter utemeljeval svoje opozicijsko stališče napram Beckovemu ministristvu v zadnjih tednih njegovega delovanja. Dr. Kramář je izjavil, da je za vstop čeških poslancev v koalicijsko in da je za ta slučaj stavil te-le pogoje: 1. Ohranitev položaja status quo v notranjem uradnem jeziku, kakor je to bilo do hebske afere. 2. Nemci ustanovite češkega vseučilišča na Moravskem ne smejo smatrati kot casus belli. 3. Polovica članov novega kabineta mora biti Slovanci. Ako se izpolnijo ti pogoji, potem češki poslanci lahko vstopijo v koalicijsko.

Italijansko vseučilišče.

Dunaj, 14. januarja. V poslanskih krogih se govori, da je v vladni predlogi glede ustanovitve italijanske pravne fakultete določeno Dunaj kot mesto ustanovitve. Ta predloga se predloži parlamentu v eni prvih sej tega državnoborskega zasedanja. V utemeljitvi predloge se naglašja, da je pravno fakulteto treba smatrati kot provizorij in da se v doglednem času ustanovi italijansko vseučilišče v Trstu.

Za sporazum s Srbijo.

London, 14. januarja. »Daily Chronicle« beleži z zadovoljstvom sporazum med Avstro-Ogrsko in Turčijo, obenem pa priobčjuje na naslov avstro-ogrskorke vlade ta-le opomin: Baron Achrenthal naj v interesu miru zavzame enakomerno politično stališče tudi napram Srbiji in Črni gori. To, kar krepi Srbijo, je moč plemenske ideje in avstro-ogrski državniiki bodo na pravem potu, ako moči te ideje ne bodo podcenjevali.

Pariz, 14. januarja. Avstro-ogrski poslanik grof Khevenhüller je imel razgovor z ministrom zunanjih del Pichonom, ki je izjavil, da se nadeja, da bo Avstro-Ogrska ohranila mir na Balkanu s tem, da bo Srbiji in Črni gori dovolila primerne koncesije. Poslanik je odgovoril, da se Avstro-Ogrska sicer ne smatra za vezano, vendar pa je v interesu miru pripravljena k gotovim materialnim in moralnim koncesijam, pričakuje pa od Srbije dokazov dobrih namenov.

Dunaj, 14. januarja. V diplomatskih krogih se govori, da bo Francija prevzela posredovalno vlogo med Avstro-Ogrsko in Srbijo.

Položaj v Srbiji.

Belgrad, 14. januarja. Vest raznih dunajskih listov, da se nameravata kralj Peter in črnogorski knez Nikita istočasno odpovedati prestolu, je od kraja do konca izmišljena, kakor vse slične vesti, ki so se v zadnjem času lansirale v teh listih.

Belgrad, 14. januarja. Današnja številko protizarotniškega lista »Za Otadžinu« je oblast zaplenila radi podlih napadov na kraljevski dvor. Pravijo, da dobiva list podporo iz avstrijskega dispozičijskega fonda.

Zemun, 14. januarja. Prestolonaslednik Gjorgje je imel danes na polk, čigar imejitelj je on, nagovor, v katerem je baje rekel med drugim: Mi se imamo za sedanjo težko situvacijo, v kateri se nahaja Srbija, zahvaljevati brezglavi politiki sedanje vlade. Če bi bili že pred dvema mesecema obrnili naše bajonete proti Avstriji ali Turčiji, bi ne doživeli take sramote, kakršna se je nam prigodila sedaj.

Belgrad, 14. januarja. Odbor za narodno obrambo je baje vladi nasvetoval, naj nemudoma pošlje vojsko v sandžak Novi pazar in v Staro Srbijo.

Dopisi.

Z Brda. (Malo odgovora.) Brd-ska tirazrednica je kakor meni neki dopisnik iz Lukovice, po moji krivdi v nevarnosti. Ta gospod je zavijtel težak kol po meni, ker sem baje storil smrtni greh s tem, da sem brez njegove vednosti priporočal upeljavo nerazdeljenega dopoldanskega pouka na tukajšnji šoli, kakršnega imajo mnoge ljudske, pa tudi že srednje šole (realke v Idriji). Zavzema se za tirazrednico, celodnevni pouk mu je ob srou in verjeti ni mogel, da je učiteljska oseba delalo proti razširjenju šole. — Pa to še ni vse — naša šola se omeji še bolj: upelje se nerazdeljeni dopoldanski pouk. Gospod dopisnik, ali ste se skregali z logiko? Razredi se pri nas s takim poukom prenapolnijo, in to je po vašem mnenju očka proti razširjenju šole? Kako se omeji dosedanj polidnevni pouk, sem dosti natančno razložil članom krajnega šolskega sveta v seji z dne 20. avgusta 1908. Da pa tudi Vi, g. dopisnik, zveste, kaj je pravzaprav nerazdeljeni dopoldanski pouk, bom tu-le ponovil to, kar sem povedal možem. — Nerazdeljeni dopoldanski pouk je celodnevni pouk, pri katerem se nekaj popoldanskih ur priklapi dopoldanskemu pouku, ki se vsled tega

podaljša vsak dan za pol do eno uro, ostale popoldanske ure pa se nadomestijo v četrtke. Tak pouk se je dovolil s § 60. šolskega in učnega reda, ker so pedagogi spoznali, da so otroci dopoldne veliko bolj vzporedni za pouk kot popoldne. Zlasti se je uveljavil ta paragraf za šole s razsežnim okolišem, da se jim pripomore do celodnevnega pouka. Tako sem rekel in razumeli so me, pa podpisali zapisnik vsi od g. župnika do »trdina, ki komaj za silo podpiše svoje ime«. Ta nasvet sem stavil, da se zadosti postavi, ki zahteva celodnevni pouk, s katerim menda ugodim gg. uradnikom in obrtnikom, ker si ga žele, olajšam pa kmetom za ta slučaj pošiljanje otrok v šolo in rešim 50 tukajšnjih učencev, ki imajo nad 4 km do šole, 2 do četrtega po-hajkevanja krog šole med dopoldanskim in popoldanskim poukom. To so tisti sebični razlogi učiteljskega. Spomnil bi Vas le še članka z dne 21. oktobra 1908 v »Slovenskem Narodu«. V ostalem si mislim: »Lajševlje sodi naj kopitar.«

Jakob Slapar,
nadučitelj.

Z druge strani se nam piše o tej stvari: Naš nadučitelj je natlačil danes v komaj za 50 otrok prostorno učno dvorano nad 80, staknil je 3. in 4. oddelek skupaj. Nove ravno kar izdelane, še po terpeninu, firme iz barvi smrdljive klopi in nekaj dima iz razpokane peči ter preobilica otrok, vse to provzroča neznojni smrad in glavobol. Opravičeni smo vprašati, ali je gospodu zdravniku A. Binderju v Kamniku to samovoljno početje brdskega nadučitelja znano in ali se hoče prepričati o tem smradu, ki je na vsak način škodljiv za šolarje, ki bodo v taki okuženosti morali prebiti po štiri ure na dan nepretrgano, — ter ali hoče potrebno ukreniti? Učne klopi so tako skupaj potisnene, da se se komaj tenka oseba nadučitelj, mimo splazi; ne dvomimo, da bodo v taki tesnobi prav v kratkem vsi šolarji imeli uši, kajti, še po starem načrtu, ko je bilo moč otroke poljubno presedati, se je ta nepri-jazna živalica že večkrat pojavila.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 15. januarja.

Nemški burši na cesarjev jubilejski dan. Dne 2. decembra, na dan cesarjeve šestdesetletnice, so nemški burši v Gradcu priredili demonstracijo takega značaja, da bi se bilo moralo proti krivcem kazensko postopati. — »Grazer Volksblatt« je v št. 557 z dne 3. decembra 1908 v notici »Demonstration der deutschfreihheitlichen Studenten gegen die Slovenischen« o tej demonstraciji poročal takole: »Ungelähr 300 deutschfreihheitliche Studenten waren vom Stadttheater zum Kaiser Josef Denkmal gezogen. Dort hielt nun einer der Studenten eine Rede, die sich recht sonderbar zum 2. Dezember, den Jubeltag, ausnahm. Der junge Mann mass in seiner »Rede« die Schuld an all den Wirnissen dieses Jahres dem Herrscherhaus bei und deklamierte auch mit Pathos, die Dynastie sei schuld, dass die verschiedenen Nationalitäten Universitäten gründen. Überhaupt glaubte der Sprecher das Herrscherhaus mit einem lebhaften Tadel auszuzeichnen zu sollen. Die arme Dynastie!... Jedenfalls bezeichnend war der Schluss der Rede, der nicht mehr zu belächeln ist, wie man es mit dem übrigen Teil der Rederei des kleinen Gerngross tun könnte, weil er zu deutlich eine antiösterreichische Tendenz verriet: er lautete nämlich: »Ich kann nicht Heil rufen, sondern nur Pfui! Nieder mit Österreich!« Darob begeisterter Beifallsärm der dankbaren Zuhörerschaft. »Die Wacht am Rhein« bildete den klangvollen Abschluss dieser illoyalen studentischen Jubeltagsrede.« — Vprašamo višjega državnega pravdnika doktorja Amschla, če mu je to znano in ako mu je znano, zakaj ni izpolnil svoje dolžnosti?

Pojdite že v pokoji! »Samo jubilejskega leta še čakam, potem pa pojdem takoj v pokoji.« Tako je govoril marsikateri uradnik, ki je služil že nad 35 let. No, minul je jubilej, dotični gospodje pa še vedno zahajajo v pisarno. Zatorej posvetimo tem gospodom nekoliko besed, a omejimo se za danes le na uradnike pri sodišču. V področju graškega nad sodišča služi 38 sodnikov in 59 pisarniških uradnikov nad 35 let. Ker se po dovršenih 35 letih prejema cela plača kot pokojnina in ker se po dovršenih starosti 60 let ne more več avanzirati, nam je popolnoma nerazumljivo, čemu ti gospodje še naprej služijo; pa ne samo, da niso nič na boljšem, na sprotino, oni morajo precej velik pokojninski prispevek plačevati, ki odpade, če stopijo v pokoji. Ali ne moremo reči, da se takim gospodom pamet kisa, da plačuje za svoje delo državi? Naše mnenje je, če je uradnik skozi 35 let služil vestno, potem pač

zaslužki počitka, če pa ta čas ni nič delal, da še ni počitka željen, potem pa itak ne zasluži, da vleče plačo, takega naj se uradoma pošlje v pokoji. Njihovo nadaljno službovanje pa ni samo glede njihove osebe neumestno, oni greše tudi iz socialnega stališča. Poglejte jo ironijo! Marsikateri teh gospodov je predsednik društva za mladinsko oskrbo. Kako pa ti gospodje skrbje za mladino, če vsled tega, ker ne gredo v pokoji, 38 hrepzlačnih pravnih praktikantov in avskultantov strada ali pa dela dolgove. Ali ni to smešno, gospodje, na eni strani ste pupilarni sodniki, na drugi strani pa odjedate kruh mladini? Samo pri ljubljanskem sodišču je pet sodnikov zrelih za pokoji (imena na razpolago); če se ti umaknejo, naredijo prostor drugim z deo obdarovanim sodnikom, ki morajo z velikimi stroški pošiljati svoje otroke v Ljubljano. Če se ti umaknejo, pride pet novih sodnikov v Ljubljano, ki bodo šolali deo z manjšimi izdatki. Tukaj pogledjte gospodje tukaj je prostor za oskrbo mladine, veliko k temu lahko pripomorete, dasiravno vas ne bo stalo niti beliča, nasprotno, imeli boste celo dobiček, ker boste vlekli celo plačo in ne boste plačevali pokojninskega prispevka. Torej gospodje, če srečate kakoga lačnega praktikanta, ali ga vzamete radi dolgov v disciplinarno preiskavo, ali če zvečer ne morete zaspati, dajte, premišljajte to zadevo, in če ste pravični sodnik, če imate kaj ljubezni do svojega bližnjega v sebi, boste gotovo prišli do prepričanja, da je vaše postopanje nepravilno in trajačoč se skesano na prsi boste zdihihili: »Sram me je, da s svojo trmo odjedam kruh praktikantom in njihovi deci.« Če pa ne dobite tega prepričanja, pa ostanite in čakajte baronstva.

Volilne mahinacije idrijskega gerenta. Vsled klerikalne reklamacije je gerent Zazula vpisal v volilni imenik za občinske volitev tudi več klerikalcev, ki so šele lansko leto 1908 postali davkoplačevalci in torej z dnem razpoložitve volilnega imenika 12. decembra 1908 še niso eno leto plačevali davek in zatega del tudi niso volilni opravičenci v zmislu obč. volilnega reda. Najlepše je tudi to, da je gerent kar sam reševal reklamacije, ne da bi sklical gerentsko sejo. Za malenkostne stvari je pač klical svetovalec, v tako važni stvari, kakor je reševanje reklamacij pa se mu ni zdelo vredno povabiti k seji svetovalce. Je to umevno, če vemo, da je prvi Zazulov svetovalec prosluli Oswald iz se je hotelo na ta način prikriti klerikalno volilno sleparijo. Ko je svetovalec Iv. Ferjančič za tako nečuvno postopanje zahteval od gerenta pojasnilo in pripomnil, da je tudi več naprednih davkoplačevalcev iz l. 1908, mu je gerent odvrnil: »Pa bi jih bili tudi vi reklamirali!« Tak odgovor je naravnost škandalozen za gerenta in ga more dati le kak Zazula. Namesto, da bi oprl svoje postopanje na zakonite določbe, pa se sklicuje na klerikalno volilno sleparijo. Sedaj vendar sprevi o. kr. vlada, koga je imenovala za gerenta v Idriji. Ker se pa ona ne gane, je sokriva nad kršenjem zakona in da vladajo protipostavne razmere v Idriji. Klerikalci se niso mogli polastiti Idrije poštenim potom, se pa skušajo potom takega človeka, kakor je Zazula. Toda vse nasilje, vse volilne mahinacije s pomočjo o. kr. vlade ne bodo pripomogle k zmagi klerikalne korupcije v Idriji. Slej kakor prej bo zmagala poštenost!

Neverjetno a resnično. Idrijski vladni zaupnik gerent Zazula se je izjavil napram naprednemu svetovalcu Ferjančiču, da so mu rekli v Ljubljani (najbrž dr. Lampe), da še preveč posluša svetovalce. Ferjančič je namreč pri gerentu vprašal, kako to, da se v važnejših stvareh ne kliče svetovalce k seji, za malenkostne pa. Na to je bil navedeni ljubezni odgovor. Kako pa je v resnici! Gerent je brez seje o svoji stvari odslovil tajnika Novaka in sam rešil reklamacije proti volilnemu imeniku. Kako morejo torej svetovalci tožiti, da jih gerent omalovažuje! To je popolnoma neopravičeno sumničenje. Tudi mi smo mnenja kakor v Ljubljani, da jih še preveč posluša gerent Zazula.

Klete klerikalce in perfidnost očita v mistificiranem dopisu »Notranjčevem« gerent Zazula somišljenikom S. L. S. v Idriji. Mož že pozna dobro svoje somišljenike, saj je njihov največji zaupnik in zato ni njegovo očitanje kar tako brez podlage.

Ali ste že slišali, da bi o. kr. finančni tajnik navajal stranke k neresničnim napovedbam? Najbrže ne! To pa je očital o. kr. davčni kontrolor Jože Zazula po milosti in iz posebne prijaznosti o. kr. vlade, sedaj gerent v Idriji, o. kr. finančnemu tajniku Grabnerju v mistificiranem dopisu v »Notranjčevem«. Tam stoji črno na belem, da je finančni tajnik Grabner rekel svojemu protežiranu posestniku Didžu, naj manj napove za

priredbo davka, kakor je v resnici prodal. Ker še dosedaj ni Grabner iskal zadoščenja, mora biti senzacijonalo odkritje zaupnika o. kr. deželne vlade, gerenta Zazula brezdvomno resnično.

Idrija — Izjema. V deželnem zboru so klerikalni poslanci govorili o demokratiziranju občinske uprave. Kako iskreno je bilo to govorjenje, kaže najlepše slučaj v Idriji! Klerikalna večina v deželnem odboru je brez najmanjše stvarne podlage na zahtevo kateheta Oswalda odvzela upravo občine prebivalstvu. Pri klerikalnih torej več velja trma enega človeka, kakor pa sklep vs-h 24 izvoljenih občinskih odbornikov, ki so imeli za sabo ogromno večino idrijskega prebivalstva.

Tudi sistem. Na gorenski progi je nastanila žel. uprava skoro same poduradnike. Iz štedljivosti seve, in zato ker takega slabo plačanega reveža veliko prje vklene kakana nemška tovarna v svoje mreže. Jako rada pa postreže tam, kjer ni tovarna, s pristnim Nemcem. V Kranjski gori načeljuje neki Hutter, Kočevar po rodu, dobro znan izza dovške afere in zgrizen hajlovec, ki protežira med delavci samo Nemce, izdaja samonemške avize in se sploh obnaša sila oblastno. Ker vemo še marsikaj in hočemo posvedčati tem razmeram tudi za naprej posebno pozornost, zato pravimo za danes samo: proč s sistemom, proč s Kočevarji.

Samonemški pečat se uporablja še vedno na postaji v Kranju. Pa to ni čudno, dokler je Inglistich načelnik, ki bi najraje videl da sprejme izključno samo: Krainburg. Čudno, je le zakaj nista že Inglistich in nemški pečat tam, kamor spadata.

Nemško mestno hranilnico v Brezicah revidirata v prisotnosti okrajnega glava dva računska uradnika iz Grada in bo revizija trajala več tednov. Posebne vrednosti ta revizija pač ne bo, ker bode računski uradnik mogla samo dognati, če so vse knjige v redu, ne bosta pa mogla dognati, če je izposojeni denar tudi varno naložen, kajti za to stran revizije bi bilo treba zopet drugih strokovnjakov. Vsekako je pa tudi ta pomanjkljiva revizija še vedno boljša, kakor sploh nobena. Zakaj se pač Kranjska hranilnica ne podvrže strokovni reviziji.

Imenovanje. Za praktikanta pri Mestni hranilnici ljubljanski je bil v snočnji ravnateljski seji imenovan gosp. Matija Rode, član našega uredništva.

Iz železniške službe: Postajensčelnik v Opatiji Matulje gosp. Ludovik Kebat je premeščen kot voditelj in prometni kontrolor k novo ustanovljeni prometni ekspozituri v Gorici. Na njegovo mesto pride postajensčelnik iz Tržiča (»Monfalcone«) g. Nikolaj Fabianich. — Definitivni asistent Matko Miklič pa je premeščen iz postaje Opatija-Matulje v Postojno.

Iz pisarne slovenskega gledališča. Jutri, v soboto se igra prvič velika rodbinska drama v petih dejanjih »Simone«. — V torek, dne 19. t. m. se poje tretjič opereta »Giroflé-Girofla«. — V petek, dne 22. t. m. se poje prvič Massene-tova opera »Werther«. — V nedeljo, dne 24. t. m. se poje opera »Madame Butterfly«.

Slovensko gledališče. »Giroflé-Girofla« je ugajala tudi pri repizi. vsekako bi pa bil uspeh predstave dosti večji, če bi se posamezne moči pri petju potrudile izgovarjati tekst jasno in razločno. Na to se pri nas sploh premalo pazi, kar se posebno čuti pri operetah, kjer je tekst važen. Vsled nerazločnega izgovarjanja se je izgubil marsikak dovtip in ta in oni kuplet ni prišel do popolne veljave.

Pred državnim sodiščem je 19. oktobra 1908 javna ustna razprava o tožbi dež. odbora krankskega proti dež. odboru štajerskemu na plačilo 5993 K za preskrbo Barbare Krek v blaznico na Studencu. Državno sodišče je razsodilo, da mora štajerski dež. odbor plačati omenjeno vsoto krankskemu dež. odboru ter 470 K pravnih stroškov tekem 14 dni. Deželni odbor krankski je zastopal odvetnik in dež. odbornik dr. Ivan Tavčar.

Društvo »Pravnik« ima svojo redno glavno skupščino za letošnje leto dne 29. januarja 1909 ob 8. zvečer v »Narod. domu« v Ljubljani s tem le dnevnim redom: 1. Nagovor načelnika. 2. Letno poročilo odboru: a) tajnikovo, b) blagajnikovo, c) knjižničarjevo. 3. Poročilo preglednikov računov. 4. Volitev: a) društvenega načelnika, b) odbornikov, c) preglednikov računov za bodoče leto. 5. Posamezni nasveti.

Društvo slovenskih književnikov in časnika. Redni občni zbor tega društva bo dne 28. januarja ob 6. uri zvečer v uredniških prostorih »Narodne tiskarne«. Spored: 1. Naznanila predsedstva. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev odbora. 5. Eventualni predlogi.

Slovenski pisatelj dr. Karol Glaser je pred kratkim slavil 40letnico pisateljskega dela.

»Sokol I.« otvori prihodnjo nedeljo, dne 17. t. m., ob 10. uri dopoldne v I. mestni deški šoli na Lendini vadiateljski tečaj. Po načrtu za ta tečaj se bo v 60 urah praktično in teoretično predelala na kratko vsa obširna tvarina, ki spada v telovadno in sokolsko stroko. Tečaj je nedeljski, vrši se dopoldne in popoldne. Načrt obsega vsa tvarino iz telovadne stroke, t. j. telovadbo na orodju, z orodjem in brez orodja, nadalje predavanja: o prvi pomoči, nauk o človeškem telesu, asistenci, o društvenem knjigovodstvu, — zgodovino telovadbe in sokolstva, sokolsko organizacijo, smer in cilj sokolstva itd. Razlago vse tvarine je prevzelo 11 br. predavateljev. Vabimo vsa bratska društva k udeležbi, ker smo prepričani, da bo korist vztrajnih kurzijstov za nje in za društva, ki jih odposiljejo, naravnost velika. Zapis in razvrstitev v vrste se vrši v nedeljo takoj po otvoritvi. Vse udeležnike tečaja, istotako vse br. predavatelje vabi tem potom k otvoritvi vadiateljski zbor »Sokola I.«

Kapelnik »Slovenske Filharmonije« g. Talich se ni odpovedal vodstvu orkestra marveč ostane na svojem mestu kakor doslej najmanj do konca letošnje koncertne sezone. Hvala Bogu, smemo reči, kar jevalne še dobimo tako odlično moč. Seveda bo tudi pri nočnejšem koncertnem večeru v »Unionu« prirejenem na čast slovenskim deželnim poslancem, osebno dirigiral; občinstvo pa se prosi, naj upošteva upravičene njegove želje in naj vsaj pri izbranih točkah sporeda za tistih par hipov prekine preglasno konverzacijo.

Ljudski koncert »Slovenske Filharmonije«. »Slovenska Filharmonija« priredi v nedeljo, 17. t. m. običajni ljudski koncert v veliki dvorani hotela »Union«. Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina 60 vin. Koncert se vrši pri pogrnjenih mizah.

»Slovenska Filharmonija« koncertira jutri od 8. do 12. zvečer v kolodvorski restavraciji (I. Schrey). Vstopnina 50 vin.

»Presveti« so darovali: Gosp. dr. Perišič, zdravnik v Ilirski Bistrici 6 K; g. dr. Tomišek, profesor v Ljubljani 3 K; g. dr. Tišar, župan v Kranjski gori 6 K. Iskrena hvala!

Apel na Poljake v Ljubljani. Prosim vse v Ljubljani bivačoe Poljake in prijatelje Poljakov, da bi mi blagovolili naznaniti svoje naslove in bi stopili z mano v prijateljsko zvezo. Bronislaw Watukiewicz, pravnik, Stara Pravda 7.

Štrajk mizarov pomočnikov pri g. Fraprotniku je po posredovanju obrtnega nadzornika že končan. Doglalo se je, da pomočniki niso bili opravičeni pričeiti s štrajkom. Gosp. Fraprotnik je sklenil z njimi pogodbo ter jih sprejel večinoma nazaj.

Lekarnarsko koncesijo je dobil tukajšnji magister farmacije gosp. Josip Čižmař, lastnik lekarn »Pri zlatem orlu«.

Mnogo občutne škode je hišnim gospodarjem povzročilo včerajšnje ne-nadno južno vreme. Dolga, spremenljiva zima je bila namreč po strehah napravila debel led, ki se je začel tajati in je voda zamakala zidovje, da je na več krajih naredila mnogo občutne škode. V deželnem dvorcu je na primer voda premočila strop v levi sobi, kjer obeša galerijsko občinstvo svoje suknje, ter povzročila na slikarji mnogo škode. Slične vesti prihajajo tudi od drugod, iz česar je sklepati, da bodo imeli krovci in kleparji te dni mnogo posla.

Tudi rejence je treba zglašati. V splošnem še vedno prevladuje mnenje, da rednikov in rednic ne veje dolžnost, da bi morali zglašati svoje rejence, češ saj je mati otrokova že itak v Ljubljani zglašena. Temu pa ni tako, ker zglaševalni predpisi ne poznajo nikakih izjem in veljajo za vse prebivalce brez razlike starosti in stanu. Vsak rejence ozir. vsak stanovalec mora biti pravilno zglašen sicer se bo proti krivcem postopalo v zmlislu tozadevnih zakonitih določb.

Zelenjska železnica v službi nemškega šilvoniizma. Piše se nam: Pred kratkim sem hotel poslati s novomeške železniške postaje v Ribenburg brzovoznim potom večji zavoj naročenega blaga. Kakor vedno, ispolnil sem tudi takrat vozni listek slovensko. Toda čez kako poldrugo uro prisopihala hlapec v zadregi in preplašen domov ter se mi pritoži, da gospodje na postaji pošiljateve niso hoteli sprejeti, ker je bil kraj določbe naveden samo v slovenščini in take stvari morajo na ukaz ravnateljstva državnih železnic dosledno odkloniti. Ker mi je bilo izredno mnogo na tem, da pride pošiljatev pravočasno adrestu v roke, sem izpolnil »zahtevo« dotičnega uradnika in pripisal po celem Goriskem znanemu kraju še nemško spako. — Toda vprašati moram, kako brezmejno sovraštvo do slovenščine je mogel roditi ta ne-

miselni ukaz. Kdo pač more zahtevati od našega kmeta, da pome po-
leg pristnih slovenskih krajevnih imen
ne nemske spakedane oblike, ko so
vznikle iz gnilih možgan naših ome-
jenih birokratskih prismoj! — In
kaka izguba časa in materialna škoda
je lahko spojena s to blazno odredbo,
ko pripelje slučajno naš dolenski
kmet po več ur daleč blago na kolo-
dvor in ga naslovi n. pr. v Gorico,
Bohinjsko Bistrico, Jesenice, pa v
svoji "omejenosti" ne pozna "nem-
škega" (?) krajevnega imena — ali ga
naj pelje spet domov, ali naj išče
kolmaka po kolodvorskih beznohah,
da mu pomaga iz zadrege?! Daleč
emo prišli na lastnih tleh! Sramota!

Telovadno društvo "Sokol"
V St. Vidu nad Ljubljano je imelo v
nedeljo 10. t. m. popoldan v gostilni
g. Zberta svoj I. redni občni zbor,
ki se ga je udeležilo do 40 članov.
Starosta br. Valentin Reš pozdravi
v iskrenih besedah v tolikem številu
zbrane brate Sokole in želi, da tudi
v nadalje tako vstrajno in neumorno
delujejo v prid mlademu a. krepko
razvijajočemu se Sokolu v St. Vidu.
O delovanju društva v preteklem letu
je poročal brat Janko Cirman. Od
1. junila 1. 1908 pa do danes ima
društvo 86 članov, bilo je 8 sej, 2
zletila in 1 veselica. Nadalje je poro-
čal o stanju blaginje, kateri posel je
prezvel po odhajajočem bratu Josipu
Cirmanu v Gorico. Društvo je
imelo koncem leta 860 K 04 v do-
hodkov, stroškov pa 799 K 01 v za-
pajavo telovadnega orodja, za na-
jemnino telovadnice in druge potreb-
ščine, tako da ostane v gotovini
61 K 03 v v blaginji. Načelnik br.
Milan Poličar poroča, da je med
letom pristopilo 41 telovadcev, ki so
telovadbo obiskovali naslednje: ude-
ležba v vsem skupaj 1289 telovadcev,
številu ur je bilo 87, povprečno na
uro je telovadilo 16, največ jih je
bilo 23, najmanj pa 11 telovadcev.
V mesecu novembru se je ustanovilo
raditeljski zbor, ki šteje 8 priprav-
nikov. Tega poučuje vsako nedeljo
popoldan br. Tomo Burgstaler,
raditelj ljubljanskega "Sokola". Sta-
rosta se zahvali bratom za natančno
poročila, katera bila so z odobravan-
jem vzeta na znanje. Bratu Rojano
Dreniku in Tomu Burgstalerju se za-
hvali starosta br. Reš za njihov trud
in požrtvovalnost, da sta pripomogla
do tako krasnih uspehov društvu. Ker
so se brate starosta, podstarosta in
načelnik odpovedali nadaljnjemu od-
porništvu, bila sta z vzklikom nanovo
izvoljena brata Franc Šusteršič za
starosta, Oton Štrukelj pa za pod-
starosta, oba posestnika in gostilni-
čarja v St. Vidu. Za načelnika je bil
izvoljen Janko Cirman, ostali odbor-
niki so pa Milan Babnik, Franjo
Kolbe, Anton Lenarčič, Franjo Ma-
tjan, Vinko in Milan Poličar ter Fran-
jo Pečnik; preglednika računov sta Vinko
Štrukelj in Tomo Burgstaler. Pri slu-
žajnostih se oglašajo brat Janko
Žirovnik, nadučitelj v St. Vidu, ki je
v svojem lepem in navdušenem go-
voru dal jako dobre in poučljive na-
svete. Zagotavlja, da je le v sokol-
stvu bodočnost našega slovenskega
naroda. Bratom telovadcem želi, da
se tudi tako naprej z vso vneto po-
primejo resnega dela in ne samo v
telovadbi, temveč naj se tudi duševno
izobražujejo, da bodo v ponos dru-
stvu in celemu svojemu kraju. V ta
namen jim je obljubil govornik več
predavanj, in jim dal svojo knjižnico
za čitanje na razpolago. Novoizvoljeni
br. starosta Franc Šusteršič se zahvali
bratu predgovorniku za velikodušno
ponudbo in mu kliče krepki sokolski
Na zdar! Po celi dvorani zaorijo Na
zdar in živio klici ter zabučijo dolgo-
trajno ploskanje. Ker se nihče več
ne oglašajo k besedi, zaključijo starosta
občni zbor. Iznova spodbuja brate k
marljivemu in vstrajnemu delu, da
pokažejo, da društvo ni mrtvorojeno
štetje, ampak čvrsto in polno življenja.
Edino sokolsko društvo nas dovede
do prave narodne napredne zavede-
nosti in blagostanja. Na zdar! B.

Nov zdravnik na Vrhniki Na
Vrhniki se je nastanil nov praktični
zdravnik g. dr. Josip Buh, do-
lej sekundarij ljubljanske bolnice.

Lev v Mostah je izločital Ne-
meo Strzelba za 935 K prej je veljal
400 K. Kje pa so ostali slovenski
lovci?

Iz Litije. Burka "Zmešnjava"
nad zmešnjavo, ki se bo igrala
v nedeljo 17. t. m. v prostorih gosp.
Obilaka, vzbuja čimdalje več zani-
manja, ker ima predstava dobredelni
namen in ker nastopijo gospe Ho-
čevar, Pernuš in Em. Svetec,
Jenko in gg. Albin Lajovic,
Lodice, Pernuš, dr. Premrov in
Blanc. Predprodaja vstopnice je pre-
velika gospa Bevk. Da doseže odbor
svoj namen, prosi obile udeležbe.

Mostno županstvo v Novem
Mostu je sklicalo na 17. t. m. ob-
čni dopoldne v mestni dvorani javen
občinski shod, na katerem bosta govo-
rila gg. dr. Ivan Oražen in dr.
Kob Schegula, o razmerah na
občinskem univerzah in slovenskem
občinskem vprašanju ter reprostiti

Zagreb in slovanske stolice na du-
njski univerzi, imenovanju nemškega
delničnega nadzornika in novo-
nemškem gimnazijskem vprašanju.
Kdor čuti slovansko, na shod, mani-
festirat za naše pravice in protestirat
za naše pravice in proti nam zada-
nim krivicam!

Za "Sokola" v Kestanjovci
je daroval g. Ivan Vernik iz
Ljubljane 10 K, za kar mu bodi iz-
rečena najpristnejša zahvala. Na zdar!
Pripr. odbor.

Plesni venček logaških samce-
vov. Plesna sezona se je pričela in
vsak oboževalec Terpsihore se bo po-
trudil, da ji skaže v tem času kar naj-
več časti. Seveda se ne sme od še
tako strastnega ljubitelja plesa za-
hlevati, da bi se udeležil sleherne
plesne veselice, ampak vsak bo šel
predvsem le tja, kjer ve, da se ne bo
samo vrtel, temveč tudi vrlo zabaval.
Plesni venček logaških samcev slovi
že od nekdaj kot ena najlepših in
najzabavnejših prireditev na Notranj-
skem. Sicer bi ne prihitali ta dan v
našo prijazno vas celo gostje iz Ljub-
ljane, Idrije, Postojne, Loža in Trsta.
Da se iz bližnje okolice udeležijo tega
plesnega venčka vsak, ki ne živi samo
zase kakor sv. Anton v puščavi, je
samo ob sebi umevno. Zlasti tovariši
logaških samcev so vedno v lepem
številu zastopani. Pa kaj bi tudi ne!
Okusno ozaljšan, krasno razsvetljen
in prostoren salon, parketna tla, ne-
prestan petje s beča godba slavnega
ljubljanskega okteta, izborna pijača,
priznana kuhinja ge. Mazijske in kar
je poglavitno, dražestne plesalke, s
katerimi se šlovec res lahko čisto ne-
prisiljeno zabava: to vse tvori ono
privlačno silo, ki bo v soboto, 23. t. m.,
privedla v Logatec vsakega, ki se hoče
naučiti plesa in zabave. Vabila se
v kratkem razpošljejo in odbor prosi
že sedaj, da se mu opusti, ako koga
pomotoma preze, kar je pri tolikem
številu prav lahko mogoče. Na svi-
denje torej 23. t. m. na plesnem
venčku logaških samcev!

Pri veselici za družbo sv. Ci-
rila in Metoda v Idriji so marljivo
delovali tudi gospodične Pavla Buh,
Karolina Burnik in Ivanka Pože-
nel, ki smo jih v našem poročilu po
neljubi pomoti pozabili omeniti.

Ugodna prilika. Kakor se čuje,
se bode prodajal le del vipavskega
grajščinskega gozda imenovan "Brin-
jev grič", ki leži ob državni cesti.
Gozd je prav gosto zaraščan. Sedanj
lastnik ga prodaja radi tega, ker mi-
sli oživiti tam neko večjo industrijs-
ko podjetje. Opozorjamo Slovence
na to priliko, da se zopet ne usede
tamkaj kak tujec.

Iz Il. Bistrice. V dopolnilno na-
ših prejšnjih poročil objavljamo, da
so se za zastavo društva "Sokol" na-
brali k zadnji svoti 122 K še sledeči
zneski i. s. Brata Polh in Batista v
veseli družbi "pri Ježu" 3 K; br. taj-
nik Samsa pri krockarji 178 K; brat
načelnik Bilo za na dražbi vozni
listkov k pogrebu narodnih žrtev 20.
septembra 1908 dobljene svote in za
"Ježov" dobitnovcev 12 K; bratje
Bile, Kregar in Polh v veseli družbi
860 K; br. Fr. Polh in Czurda na-
brala "pri Ježu" 5 K; br. tajnik
Samsa v Vrbovem "pri Baši" 372 K;
br. blaginjak pri izvanrednem občnem
zboru nabral 10 K; g. Ivan Jax da-
roval po br. Iv. Kavčiču izročino 20 K;
čisti donesek veselice dne 22. novem-
bra 1908 7722 K; gđ. Ela Čekada
nabrala v veseli družbi na Božič
220 K ter obresti od na knjižnici št.
1606 naloženih prispevkov 416 K.
Skupaj 26968 K. — Na zdar!

Konec žganjopivca 18letni
Franc Hvala v St. Petru pod
Sv. gorami se je tako žganja napil,
da je domov grede padel v sneg in
da ni mogel več ustati. Našli so ga
zjutraj mrtvega. Ali ni škoda mla-
dega življenja?

V Kranjski gori ste se uprizo-
rili na Silvestra in Treh kraljev dan
dve zabavi s šaloigro "Raztre-
senca" in petjem. Pri obeh je bil
uspeh prav lep, zabava zelo animi-
rana, gostov polno in tudi dohodkov
primerno. Zahvala gre pred vsem
pevcom, zatem pa tudi igralcem.

Ponesrečilo se je v kamnolomu
kemične tovarne v Hrastniku Jožef
Bantem od Sv. Krištofa. Pri raz-
streljevanju skal se je pri basanju
razletela dinamična patrona in ga na
glavi in obeh rokah težko poškodovala.
Levo oko je izgubljeno.

Za knjižnico "Prosvete" v
Zagorju je darovala občina Zagorje
znatno vsoto 200 K. Podpisani odbor
izreka slavnemu občinskemu svetu
najiskrenejšo zahvalo.

Odbor "Prosvete".
Lepe razmere vladajo na celjski
višji gimnaziji, na tem nemškonojci-
nalnem zavodu. Slovenske dijake sma-
trajo za manjvredne in se postopa z
njimi kakor s kakimi priselenci, ki
naj bi bili zadovoljni, da jih sploh
trpe. Slovenskega dijaka, ki se neko-
liko ozolovijo radi prednjih besedi
nadutih nemških svojih kolegov kakor
"windische Hunde", "wind. Schweine",
zapro, ako si upa se pritožiti. Ako se
slovenski dijaki med seboj slovenski

pogovarjajo, nahlirajo jih nemški to-
variši s besedami: "Hier wird nicht
windisch gesprochen". Te razmere, ki
so že nestrpljive za naše dijake, kli-
čejo zopet v ospredje zahteve po po-
polni slovenski gimnaziji v
Celju.

Proti nametanju nemškega
čoljskega nadzornika na Spodnjem
Štajerskem se je izrekel kosjanski
okrajni šolski svet in dobro utemeljen
protest poslal naravnost na naučno
ministrstvo.

V Savi je skočil v Brežicah
kovaški mojster Martin Stipčič.
Potegnili so ga pri Mostišu na Hrva-
škem na suho. Varok samomora slabe
gospodarske razmere.

V celjskem mestnem mlincu
tako zvanem "Stinkmühle" so prišli
na sled velikemu poneverjenju. Vsi
se preiskava. Že pred nekaj meseci
se je govorilo o neki defraudaciji.
— Pripominjamo, da je v Ljubljani
nekaj slovenskih (!) pekov in
trgovcev, ki imajo moko iz celjskega
"Stinkmühle". Dokaz imamo v rokah
in pridemo lahko na dan z imeni!
Značilno je, da ta nemški celjski mlin,
v katerem gospodarijo najhujši nemški
zagrizenci kakor Rakusoh, dopisujejo
s slovenskimi odjemalci slovenski.
Ali ni to nemški naroden škandal?

Slovenska zmaga. V Rihardov-
vrih pri Radgoni so združeni Slovenci
vrgli ves nemškutarski občinski od-
bor.

Občinske volitve v novi ob-
čini Tezno pri Mariboru so bile
zadnji petek in so se končale z nem-
ško zmago, kar je posledica sloven-
ske zanikarnosti.

Akad.-teh. društva "Triglav"
v Gradcu tretji občni zbor bo v po-
nedeljek, 18. t. m. ob 8. zvečer v
društvenih prostorih (Leonhardstrasse
4) z običajnim sporedom.

Zaradi tatvine so zapli v Ce-
lovcu natakario Elizabeto Hor-
vat.

Umrl je v Gorici v bolnici usmi-
ljenih bratov po dolgi mučni bolezni
gosp. Ziga Furlani v pokojni o. kr.
davčni kontrolor in posestnik v Ri-
henberku, kjer so ga v nedeljo 10. t.
m. položili k večnemu počitku. Po-
kojnik je uradoval 30 let v Ilirski Bi-
strici. Bil je vester uradnik in zelo
priljubljen zlasti pri kmetem ljud-
stvu. Bil je vrl Slovenec, vesele dru-
žabnik moč kremenitve, značaja in
neustrašljiv pristaš narodne napredne
stranke. Bil je mnogo let blaginjak
in član čitalnice in pevškega društva.
Bil je zelo muzikalen. Ustanovil je
tamburaško društvo "Ilirska Vila" in
je gojil z veliko ljubaznijo. Podučeval
je člane z vso vztrajnostjo in vneto,
da se je povzpelo do prave višine in
je bilo znano daleč naokoli. Ko nas
je zapustil smo upali, da se po pre-
teku par let zopet povrne k nam, ka-
kor je tudi sam nameraval, pa vgra-
bila nam ga je neizprosna smrt. Tudi
v Rihemberku so ga imeli ljudje radi
in so ga spoštovali. Pokazalo se je
to zlasti pri pogrebu pokojnika, ka-
tere ga so udeležili v obilnem številu.

Nesreča. 20letni železniški usluž-
benec Anton Turk v Trstu je padel
tako nesrečno z voza, da so ga s
težkimi poškodbami prepeljali v
bolnišnico.

Na operaciji je umrl Jakob
Balaškovič, vojak pri 97. polku v
Trstu. Doma je bil od Sv. Antona v
Slov. goricah.

Zaznamek gluhomemne in za-
vedov za slepce v Avstriji. Z ozi-
rom na večkrat izraženo željo je dalo
o. kr. ministr. za bogočastje in nauk
sestaviti zaznamek vseh v Avstriji
stoječih gluhomemne in zavodov za
slepce, kakor tudi vseh šol, ki so v
njih gluhomemni in slepi otroci pouč-
ujejo v posebnih njim primernih od-
delkih. Ta zaznamek je objavljen v
ministrskem ukaznem listu kos št.
XXIII ex 1908; posamezni izvodi se
dobivajo v o. kr. šolskoknjižni zalogi
na Dunaju. Vseled razpisa o. kr. mi-
nistrstva za bogočastje in nauk, je
o. kr. deželni šolski svet podrejenim
o. kr. okrajnim šolskim svetom pora-
delil po en izvod tega zaznamka s
pripomožjo, da se odnoto razgre in na
željo staršev oziroma njih namestni-
kov dovoli vpogled v omenjeni za-
znamek.

Spremenbe pri zagrebškem
gledališču. Hrvaški listi javljajo, da
namerava vlada odvzeti ravnatelju
Fijan u intendanco narodnega gla-
dališča. Fijan bo gledališče vodil
samo še do konca te sezone. Kot
njegova naslednika se imenujeta vpo-
kojeni nadrežiser Milan in bivši
ravnatelj češkega gledališča v Kra-
jevih Vinogradih Sch u b e r t. Na-
mesto dosedanjega dramaturga Iva
Vojnovića se namerava zopet
poklicati prejšnjega dramaturga dr.
A n d r i c a.

Izum urednika. Hrvaški časni-
kar Vekoslav Maletič v Be-
lovaru je izumil stroj, ki mu je dal
ime "Heureka". Stroj ima namen
bros goriva in brez vsakih drugih
stroškov nadomestovati lokomobile in
druge gonilne motorje. Od stroja pro-
ducirana moč je v razmerju z veli-
kosti stroja in jo bo mogoče upo-

rabljati slasti pri mlinih, žagah itd.
Isnajdba se kaže morda velike važ-
nosti za sloveštvo in povzroči v me-
haniki popolno preobrat. Izumitelj se
je obrnil na društvo hrvaških knji-
ževnikov, da strokovna komisija iz-
njegove srede preizkusi in preštudira
ta stroj.

Razprava o veleizdaji. Kakor
smo poročali, bo februarja v Zagrebu
obravnavala proti osebam, ki so obto-
žene veleizdaje. Razprava bo trajala
mesec ali celo poldrugi mesec. Državno
pravdnistično izda te dni — najbrž že
danes — velikansko obtožnico, ki bo
cela knjiga. Zagovorniki, ki jih je 33,
izdajo knjigo pod naslovom: "Vele-
izdajniški proces", kjer bodo navedene
njih vloge na sodišče proti preisko-
valnemu zaporu. Iedali bodo nadalje
še tri knjige o tem procesu. V prvi
bo vsa sfera pravnikov Ljubomira
Jovanovića, druga bo "obsezala
obtožnico, tretja pa glavno razpravo.

Zagrebški občinski zastop ni
razpuščen, kakor danes čitamo v
snočjih zagrebških listih.

Občinski zastop v Brodu na
Savi bo v kratkem razpuščen.

Sub auspiciis Regis bo promo-
viral v Zagrebu avskultant pri on-
dotnem sodišču Naum pl. Mallin.

Zaradi špijonaže so v Zemunu
prijeli srbskega oficirja Perišića.

Umor ali samoumor učiteljice.

V Karlovcu so našli s prestreljenimi
prsi bivšo učiteljico Marijo Barišič.
Zdravnik je rekel, da se je sama
usmrtila, drugi pa sodijo, da jo je
kdo drugi, ker je lepo ležala na po-
stelji in samokres na njeni rami.
Kaplje krvi so pa bile meter daleč po
tleh. Barišič je bila omožena štiri
mesece in je mož ni maral.

Kake službe bi rad dobil
Ignacij Košenina, ki je bil
odslavljen od vodstva cestne elek-
trične železnice, kakor smo poročali
zadnjič. Mož je bil v službi kot stroj-
nik. Naj bi se mu pomagalo, ker ima
veliko družino! Stanuje v Zeleni
jami št. 110.

Kužek, dama in gospod. Snoči
okoli 12. ure se je sprehajala neka
ženska po Starem trgu s svojim ljub-
ljencem, prijaznim črnim psičkom.
Ko ju sreča nek gospod in se člene
ni hotelo umakniti, ga brone precej
močno s hodnika. Sedaj je bil pa
ogonj v strehi. Kužek je začel svoj
"vi ste me, vi ste me", ženska pa, ki
noče zaostajati za drugimi Ksantipami,
odločno pozove gospoda za naslov.
Ker se ji ni hotel ligitimirati, ga po-
zove v "imenu postav". Ker je bilo
pa tudi to brezuspešno, mu potegne
z glave klobuk in zmagonosno odide
z njim, češ, kadar poveste ime, do-
bite pa klobuk nazaj. Gospod pa je
ostal trdovraten in rajši odšel brez
klobuka, kakor da bi se bil udal
ženskem terorizmu.

Vithotapec. Predčerašnjim je
v kazinskem poslopju srečal hlapec
Kastelic nekega neznanca, ki mu je
prav vljudno voščil dobro jutro.
Zvečer je pa prišel Kastelic na to,
da je bil ta pozdrav zelo drag. Ne-
znanec mu je namreč ukradel iz sobe
sukno, klobuk, hlače in uro. Uzmo-
vič je okoli 30 let star, okrogličen,
črni las in brk. Pozor!

Pozor! Pred kratkim sta se pri
raznih strankah oglašila z nabiralni-
kom "Družba" sv. Cirila in Metoda
dva od 10—12 let stara dečka ter
nabirala denarja za družbo, češ, da
sta nabiralnik dobila v "Narodnem
domu". Ker sta mlada navihanca
prišla do nabiralnika brčkone po ne-
pošteni poti in nabran denar porab-
ljala zase, se občinstvo pozivlja, da
kamor bi paglavca še utegnula priti,
naj se ju obrži in izroči policiji.

S ceste. Ko so šli včeraj po
Dolenjski cesti dragonci na vajo, se
je nekega desetnika konj ustrašil
električnega voza ter skočil čez bo-
dečo žično ograjo, kjer se je tako
obodel, da ni bil sposoben iti dalje,
marveč ga je moral desetnik odvesti
domov.

Delavsko gibanje. Včeraj se je
z južnega kolodvora odpeljalo v Ame-
riko 20 Hrvatov in 10 Slovencev,
nazaj je prišlo pa 15 Hrvatov. V
Hob je šlo 25, v Inomost pa 10
Hrvatov.

Drobne novice.

— Eksplozija v premogovniku.
V premogovniku Ajka na Ogrskem
je nastal požar, ki se je mahoma raz-
širil po vseh rovih, kjer je bilo na
poslu okoli 200 rudarjev. Vsi ti ru-
darji bodo najbrže žrtev katastrofe.
Do večera so izkopali deset mrtve-
cev.

— Ruske banke na Turškem.
Rusija ustanovi v Carigradu rusko
banko, ki bo imela podružnice v
Trapecuntu, Smirni in Solunu.

— Avstrijski vojaki v Bosni.
Uradni korespondenčni urad javlja,
da so v Foči nastanjeni vojaki daro-
vali del denarnih podpor, ki so jih
dobili o božiču iz domovine, revež-
em okraja Foče. Isto so baje storili
tudi častniki.

— Katastrofa v Rešici na Ogr-
skem. Predčerašnjem so eksplodi-

rali plini v rovu rudokopa v Rešici.
Pri tem je bilo ubitih 85 delavcev.
Včeraj se je prigodila nova eksplozi-
ja, ki je zahtevala 10 človeških žr-
tev.

— Novi avstrijski zrakoplovni
oddelki. Vojna uprava je odredila,
da se imata ustanoviti dva nova
trdnjavska zrakoplovna oddelka.
Število teh oddelkov se s tem po-
množi na deset.

— Število žrtev potresne kata-
strofe. Po uradnih podatkih znaša
število mrtvecev, ki so vsled potres-
ne katastrofe pokopani pod razvali-
nami Mesine in drugih krajev
191.000. Ranjenec je okrog 16.000.
Vsi ti se nahajajo po raznih bolni-
cah.

— Ruski prostovoljci za Srbijo.
General Lipovce je te dni dospel v
Odeso, kjer je izdal poziv na ruske
prostovoljce, naj bodo 28. t. m. pri-
pravljeni na odhod v Belgrad.

Telefonska in hrzlojavna poročila.

Baron Bienenrth.

Dunaj 15. januarja. Ministreki
predsednik baron Bienenrth je že po-
polnoma okreval in je danes prišel
že v urad.

Češko-nemška anketa.

Dunaj 15. januarja. Vabila na
češko-nemško anketo prično razpo-
šiljati danes. Tem konferencam bodo
prisostvovali tudi delegati izven Če-
ške.

Avdijence pri cesarju.

Dunaj 15. januarja. Cesar je
danes sprejel v posebni avdijenci mi-
nistra zunanjih del barona Aehren-
thala in vodjo naučnega ministrstva
Kančro.

Madžari in armadno vprašanje.

Budimpešta, 15. januarja. "Pe-
ster Lloyd" javlja, da je prišlo med
grofom Andrássyjem in vojnim
ministrom Schönaichom do kom-
promisa glede armadnega vprašanja.
— Glasom tega kompromisa se
odpravijo skupne zastave,
uvadejo se pa dvojni avstrijski in
ogrski grbi. Razpravni jezik pri vo-
jaških sodiščih ostane še nadalje nem-
ščina, dočim se madžarščini kot slu-
benemu jeziku dajo razne koncesije.
Madžarščina se ima rabiti 1) pri dne-
vnem povelju; 2) pri raportu; 3) v
šolah in 4) pri vežbanju moštva. Na-
dalje ima biti madžarščina kot pol-
kovni jezik pri vseh polkih, kjer je
vsaj 40% Madžarov.

Dunaj, 15. januarja. Poluradno
glasilo Bienenrthove vlade piše, da se
o kakšnem kompromisu med Madžari
in vojno upravo ne more govoriti.
Točke, ki jih je obelodanil "Pester
Lloyd", so pač madžarski postulat, a
razpravljalo pa se o njih še ni.

Povratak ministra dr. Žačka na

Dunaj.

Praga 15. januarja. Češki mini-
ster-rojak dr. Žaček se je danes po
številnih konferencah z raznimi češkimi
političji vrnil na Dunaj.

Pražski poštni podravatelj demisio-

niral.

Praga 15. januarja. Poštni pod-
ravatelj Nemeo Svoboda je demisio-
niral. Imel je, kakor je znano, oster
konflikt z ravnateljem radi češkega
uradovanja pri pošti.

Demisija srbskega ministrstva.

Praga, 15. januarja. "Narodni
Listy" javljajo iz Beograda, da bo
Velimirovič kabinet jutri demisio-
niral. Stari in samostalni radikali se-
stavijo novo ministrstvo, na čigar
čelu bo stal Nikola Pašić.

Ogrsko hrvaški parlament.

Budimpešta, 15. januarja. Par-
lament ima svojo prvo sejo po novem
letu dne 18. t. m. Danes zvečer se
snide ministrski svet na konferenco
na stanovanju ministra Kossutha.

Položaj v Srbiji.

Belgrad 15. januarja. (Pos. brz.
"Slov. Nar.") Vse govori samo o Avstro-
turskem sporazumu in vse je prepi-
čano, da sedaj ni več daleč trenutek,
ko tudi Srbija spregovori moško in
odločno besedo, kakor je Evropa mo-
rebiti ne pričakuje od majhne Srbije.
Govoril sem s staroradikalnim po-
slancem, ki je dosedaj vedno upal,
da se konflikt reši mirnim diplomats-
kim potom. Ta mi je sedaj izjavil,
da ni več upanja, da bi se brez
krvave vojne mogel rešiti ta kon-
flikt. Posebno razburjenje vlada v
vrstah vojske, ki komaj čaka povelja
za odhod na Drino. Položaj je sedaj
tak, da ni sile, ki bi mogla umiriti
narod in vlada mora računati s tem.
Novi vojni minister Živković dela noč
in dan tako, da predčerašnjim na
staro leto starega koledarja ni utegnil
priti na dvorski bal. Vse komaj pri-
čakuje jutrišnjega ponovnega sestanka
skupščine.

Admiral Roždestvenski umri.

Petrograd 15. januarja. Včeraj
je umrl admiral Roždestvenski, po-
veljnik ruskega brodogra v bitki pri
Tsumi.

LISTNICA UREDNIŠTVA.
Gosp. R. T. v P.: Dotična tvrdka je nemčurka.

Zahvala.

Odbor „Kluba naprednih slov akademikov v Celju“ izpolnjuje prijetno dolžnost, da se tem potom najlepše zahvaljuje vsem, ki so na ta ali drug način pripomogli k temu, da se je narodna zbirka, katero smo priredili, tako sijajno obnesla. S tem so pokazali, da vedo ceniti delo nas akademikov, ki ravno v teh časih bomo v tujih mestih tako težko boj za našo narodnost. Prosimo le, da nam vsi cenjeni ohranijo naklonenost tudi v bodoče, da bode II. narodna zbirka, ki jo bomo do leto priredili, še sijajnejše obnesla. S ponovnim izrazom naše hvaležnosti za odbor:

Milko Hrašovec,
t. č. predsednik.

Se dob' povsod!
Kalodont
neobhodno potrebno zobna Crema
vzdržuje zobe čiste, bele in zdrave.

Žitne cene v Budimpešti

Dne 15. januarja 1909

Pšenica za april 1909	za 50 kg	K 12 ⁰⁰
Pšenica za oktober 1909	za 50 kg	K 1 ⁷²
Rž za april	za 50 kg	K 9 ⁹⁹
Koruzna za maj	za 50 kg	K 7 ²³
Oves za april	za 50 kg	K 8 ⁴⁷

Efektiv.

Nespremenjeno

Meteorološko poročilo.

Vreme nad morjem 306. Srednji aritmetični tlak 767

Januarja	Cas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
14.	9. zv.	728.1	0.0	sr. svzhod	oblačno
15.	7. zv.	730.7	-1.9	sl. svzhod	;
	2. pop.	730.3	1.1	sl. svzhod	;

Srednja večerajšnja temperatura 1⁷, norm. - 26⁰. Padavina v 24 urah 0.0 mm

Stanovanje

s 4-5 prostornimi sobami, kopalno sobo in kopalščem ter pritlikinami, če mogoče s porabo vrta, se išče za takoj ali za februar. 254-1
Ponudbe pod „stanovanje 27“ na upravnishvo „Slov. Naroda“.

Carmelo Manaó

Trst-Ljubljana, Šelenburgove ulice št. 6
priporoča svojo veliko zalogo

južnega sadja in zelenjave
na drobno in debelo. 231-3
Preprodajalcem znaten popust. Vnanja naročila točno in kulantno. Cene konkurenčne.

HOTEL „ILIRIJA“

v Ljubljani.

V nedeljo, dne 17. januarja

KONCERT

združen z domačo plesno veselico.

Začetek ob 8. Vstop prost.

Pri koncertu in plesu svira sl. ljub. sekstet na lok.

Za obilen obisk se priporoča

251-2 M. Novak, hotelirka.

Kegljische

se otvori prihodnji teden.

Ravnokar je izšla

Stara devica

povest, spisal K. Oblak.

Cena 60 v., s pošto 70 v.

„Stara devica“ je ljubezniva in zanimiva povest iz malomestnega življenja na Slovenskem. Kdor jo vzame v roke, jo bo čital z veseljem.

Dobiva se

v „Narodni knjigarni“
v Ljubljani.

Stanovanje

1800 vdova brez otrok za majhnikov termin, obstoječe iz kuhinje in velike sobe ali dveh majhnih sob. Želi se nekoliko vrta za ovetlice. 278-1
Ponudbe na Krakovski nasip št. 18.

10.000 parov čevljev!

4 pari čevljev samo K 6.50.

Valed ugodnega ogromnega nakupa se odda za to nizko ceno: par moških in par ženskih čevljev, črnih ali rjavih in trakove s močno zbitimi podplati, najnovejše oblike, dalje par moških in par ženskih modnih čevljev, elegantnih in lahkih.

Vsi 4 pari samo K 6.50.

Za naročitev zadostuje dolgost 163

Razpošiljanje po povzetju.

Izvoz čevljev KOHANE, Krakov št. 31.

Neugajajoče rad samemiam.

Knjigovodkinjo in korespondentko

sprejme takoj tiskarna Iv. Pr.
Lampret v Kranju. 279-1

Gostilna

„Pri Bebenčku“ na Glincah

s novo urejenimi prostori, acetilensko razsvetljavo in lepim vrtom s koncepcijo vred se odda zaradi boleznih takoj ali pozneje v najem.

Istotam se odda tudi

prodajalnice, več stanovanj in delavnica.

Več se izve na Glincah št. 37

pri Ljubljani. 4068-49

Samo 6 dni

Havre-New York

Francoske prekomorske družbe.

Edina najkrajša črta čez

Bazel, Pariz, Havre v Ameriko.

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje za vse slovenske pokrajine

samo

349 50

Ed. Šmarda

oblastveno potrjena potovalna pisarna

Ljubljana Dunajska cesta 18 Ljubljana

v novi hiši „Kmetake posojilnice“, nasproti gostilne pri „Figovu“.

G. kr. avstrijske državne železnice

Izvelec iz voznega reda.

Veljaven od 1. oktobra 1908 leta.

Odhod iz Ljubljane jak. žel.

7:05 jutraj. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak, juž. žel., Gorica, 1. ž., Žittrst, c. kr. drž. žel., Beljak čez Podrožico, Celovec, Praga.

7:07 utraj. Osebn. vlak v smeri: Grosuplje, Rudolfovo, Straža-Toplice, Kočevje.

9:26 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Jesenice, Beljak, (čez Podrožico) Celovec, Praga.

11:38 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak, juž. žel., Gorica drž. žel., Trst drž. žel., Beljak, (čez Podrožico) Celovec.

1:05 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Grosuplje, Rudolfovo, Straža-Toplice, Kočevje.

3:45 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak, juž. žel., Gorica drž. žel., Trst drž. žel., Beljak, (čez Podrožico) Celovec, Praga.

7:10 zvečer. Osebn. vlak v smeri: Grosuplje, Rudolfovo, Straža-Toplice, Kočevje.

7:35 zvečer. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak, (čez Podrožico) Celovec, Praga.

0:40 ponoči. Osebn. vlak v smeri: Jesenice, Trbiž, Beljak, juž. žel., Gorica drž. žel., Trst drž. žel., Beljak, juž. žel., (čez Podrožico).

Odhod iz Ljubljane drž. kolodver:

7:28 jutraj. Osebn. vlak v Kamnik.

7:05 popoldne. Osebn. vlak v Kamnik.

7:10 zvečer. Osebn. vlak v Kamnik.

0:50 ponoči. Osebn. vlak v Kamnik. (Samo ob nedeljah in praznikih do 31. oktobra.)

Prihod v Ljubljano jak. žel.

6:56 jutraj. Osebn. vlak iz Beljaka juž. žel., Trbiž, Jesenice, Gorice, Trsta, Tržiča

8:34 jutraj. Osebn. vlak iz Kočevja, Straža-Toplice, Rudolfovo, Grosuplje.

11:22 popoldne. Osebn. vlak iz Praga Celovca, Beljaka juž. žel., čez Podrožico in Trbiž, Gorice drž. žel., Jesenice, Tržiča

2:32 popoldne. Osebn. vlak iz Kočevja, Straža-Toplice, Rudolfovo, Grosuplje.

4:13 popoldne. Osebn. vlak iz Beljaka juž. žel., Trbiž, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Gorice drž. žel., Trsta drž. žel., Jesenice, Tržiča.

6:50 zvečer. Oseb. vlak iz Praga, Celovca Beljaka (čez Podrožico) Jesenice.

8:37 zvečer. Osebn. vlak iz Kočevja, Straža-Toplice, Rudolfovo, Grosuplje.

8:45 zvečer. Osebn. vlak iz Beljaka juž. žel., Trbiž, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Trsta drž. žel., Gorice drž. žel., Jesenice, Tržiča.

11:50 ponoči. Osebn. vlak iz Trbiž, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Trst drž. žel., Gorice drž. žel., Jesenice.

Prihod v Ljubljano drž. kolodver:

6:46 jutraj. Osebn. vlak iz Kamnika.

10:59 popoldne. Osebn. vlak iz Kamnika.

6:10 zvečer. Osebn. vlak iz Kamnika.

9:59 ponoči. Osebn. vlak iz Kamnika. (Samo ob nedeljah in praznikih do 31. oktobra.)

(Odhoči in prihoči so označeni v srednjem evropskem času.)

G. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu

Salvator

Ustanovlj.

1651

253

Kolodvorska restavracija (Jos. Schrey)

V soboto, 16. januarja

koncert Slov. Filharmonije

Začetek ob 8.

Vstopnina 50 h.

Ob tej priliki nastavim izbornega šlagerca iz ormoških gor, pristen kraški teran iz Tomaja in obče priljubljeni evilek iz vinogradov dr. Schmirmaula ter Gampoldskirchner Schlossperle. — Priporočam tudi

pavlansko Salvatorsko pivo

iz pivovarne v Monakovem,

ki se nastavi vsako soboto in nedeljo.

Vljudno se priporoča

Josip Schrey

restavrater.

253

Vinske sode

nekaj skoro rovi, dobrih in močnih, približno od 600, 700, 1500 do 2000 l
preda po nizki ceni 218-2

FRAN CASCIO

Šelenburgove ulice št. 6.

Poslano.

Zima kruta, nikako kurilo ne zadostuje. Sota, drva, premog, klara-briketi itd., vse bo kmalu že preslabotno 243-2

Briketi „Paulus“

kot najmočnejše kurilo, (80 0 kalorij) izdajo še največ. Že z enim koradom kot kurilni pridevek (gori blizu 6 ur) je uspeh izboren, in stane komad s 15 0 grami samo 10 vin.

Najmočnejši premog je sedaj tudi kosovni premog „Paulus“

(6000 kalorij). Cene niso nič zvišane.

Oboje priporoča samozalagar

Jos. Paulin

v Ljubljani, Nove ulice št. 3, telefon 32.

Kavarna

„Leon“

na Starem trgu št. 30.

je vsaki dan
uso noč odprta.

239 14

Vsak torek

KONCERT seksteta

na lok.

Začetek ob polu 10. Vstop prost.

Z odličnim spoštovanjem

Leo in Fani Pogačnik.

Gostilna

se odda v najem ali pa pod ugodnimi pogoji tudi prodaja. Hiša je na dobro idočem kraju tik postaje Podrožice na Koroškem. Plača po dogovoru

Več pove lastnik g. stilne Fr. Kobenter, Št. Jakob v Rožu

Kupijo se lahke

majhne sani

z dvema sedežema, dobro chrnjene, vprežljive za majhnega konjčka

Ponudbe pod „sani“ na upravnishvo „Slov. Naroda“.

Ura z verižico

samo 2 K.

Zaradi nakupa velike množine ur razpošilja šleska razpošiljevalnica: prekrasno pozlačeno 36 ur idočo precizijsko uro na sidro, z lepimi verižico za samo K 2 kakor tudi triletno pismenim jamstvom — Po povzetju razpošilja

Prusko-šleska razpošiljevalnica

A. Gelb, Krakov 43.

NB. Za neugajajoče denar nazaj.

Prva in edina
slovenska modna trgovina
za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana, Mestni trg 19,

se slavnemu občinstvu za nakup

zimskega blaga

najtopleje priporoča.

Zaloga velikanska!

Cene brez konkurence!

Med. univ. dr. JOSIP BUK

bivši večletni vseučiliščni asistent v Gradcu, ki je služboval kot sekundarij po vseh oddelkih delne bolnice v Ljubljani in prakticiral tudi po drugih bolnicah in zdravilnih zavodih, s tem vljudno naznanja, da se je nastanil kot

praktični zdravnik

na Vrhniki.

Stanuje v poslopju „Ljudske posojilnice“, 1. nads'k.

Ordinira od 9. — 12. dopoldne in od 2. — 3. popoldne.

Ob nedeljah in praznikih ordinira samo dopoldne.

Vrhnika, dne 15. januarja 1909.

258-1

Gostilna

„pri Franceljnu“

Ljubljana, Tržaška cesta

priporoča cenj. občinstvu svoja

zajamčeno pristna vina po

teh-le cenah: 204-3

istrijanec . . . 1 36 h

črnina 40

sromeljčan 40

belo iz Brežic 40

Priznana dobra kuhinja.